

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/341179875>

HUMAN TRAFFICKING – CRIME AGAINST HUMANITY

Book · May 2020

CITATIONS

0

READS

330

1 author:

Željko Bjelajac

Faculty of Law University Business Academy in Novi Sad

163 PUBLICATIONS 171 CITATIONS

SEE PROFILE

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

Human trafficking [View project](#)

Terrorizm [View project](#)

PRAVNI FAKULTET ZA PRIVREDU I PRAVOSUĐE
NOVI SAD

TRGOVINA LJUDIMA

Zločin protiv čovečnosti

Prof. dr Željko Bjelajac

NOVI SAD, 2014.

TRGOVINA LJUDIMA - Zločin protiv čovečnosti

Izdavač

UNIVERZITET PRIVREDNA AKADEMIJA
PRAVNI FAKULTET ZA PRIVREDU I PRAVOSUĐE
NOVI SAD

Recenzenti

Prof. dr Božidar Banović
Prof. dr Dobrica Vesić
Prof. dr Dragan Đukanović
Dr Mina Zirojević-Fatić

Za izdavača

Prof. dr Marko Carić

Prevodilac

Jelena Pandža

Autor

Prof. dr Željko Bjelajac

Prelom i korice

Snežana Vojković

Idejno rešenje za korice preuzeto sa: pciglobal.org – prednja korica;
akter.co.rs – zadnja korica; cstpx.com – natpis na zadnjoj korici

Štampa

Mala knjiga, Novi Sad
Tiraž 200

ISBN 978-86-6019-043-9

Sva prava zadržana. Ni jedan deo ove knjige ne može biti reprodukovano, presnimavan ili prenošen bilo kojim sredstvom - elektronskim, mehaničkim, kopiranjem, snimanjem, ili na bilo koji drugi način bez prethodne saglasnosti autora i izdavača.

„BUDI SREĆAN!”
(Kratka priča o zlu u ljudima)

*Na uglu jedne ulice stajao je prosjak i prosio za hleb.
Ulicom je naišao konjanik, dojahao do njega
i udario ga bičem po licu.
Gledajući jahača dok se udaljavao,
prosjak se ispravi i povika: „BUDI SREĆAN!”
Neki seljak stajao je tu u blizini i vidio sve što se dogodilo.
Ipak...prosjakove zadnje reči su ga u potpunosti zbunile.
Nije izdržao, a da ne upita prosjaka:
„Zar si zaista toliko ponizan i skroman?!”
„Ne”, odgovorio je prosjak. „Ali, da je jahač bio srećan čovek,
nikada ne bi došao da me udari bičem po licu!”*

Mudre misli

SADRŽAJ

IZVOD IZ RECENZIJE	15	2.2.1. OBLICI PRISILNOG RADA	85
PREDGOVOR	19	2.2.1.1. Dužnički rad	85
UVOD	23	2.2.1.2. Prisilni rad i dužnički rad među radnicima migrantima	87
I GLOBALIZACIJA I SAVREMENO DRUŠTVO		2.2.1.3. Prisilno služenje u domaćinstvu	88
1. POZITIVNE I NEGATIVNE STRANE GLOBALIZACIJE	27	2.2.1.4. Prisilni rad dece	90
2. ALIJENACIJA ČOVEKA U ERI NAUČNO-TEHNOLOŠKOG RAZVOJA I GLOBALIZACIJE	31	2.3. PRISILNI BRAK	93
3. GLOBALIZACIJA ORGANIZOVANOG KRIMINALA	37	2.4. NEZAKONITO USVAJANJE I PRODAJA DECE	98
4. INDUSTRIJA SEKSA	45	2.5. TRGOVINA ORGANIMA	102
5. ISTORIJSKI RAZVOJ ROPSTVA	49	2.5.1. TRGOVINA DELOVIMA LJUDSKOG TELA PREMINULIH OSOBA	105
KRATAK SADRŽAJ	55	2.5.2. SLUČAJ „ŽUTA KUĆA”	109
II FENOMEN TRGOVINE LJUDIMA		2.6. RAZGRANIČENJE POJMA TRGOVINE LJUDIMA U ODNOSU NA KRIJUMČARENJE LJUDI I PROSTITUCIJU	111
1. TRGOVINA LJUDIMA – TRGOVINA BEDOM	57	2.6.1. PRETHODNA ISKUSTVA I PRAKSE	111
2. KARAKTERISTIČNI OBLICI EKSPLOATACIJE ŽRTAVA TRGOVINE LJUDIMA	62	2.6.2. POJMOVNO ODREĐENJE TRGOVINE LJUDIMA	112
2.1. SEKSUALNA EKSPLOATACIJA	64	2.6.3. KRIJUMČARENJE LJUDI	116
2.1.1. SEKSUALNA EKSPLOATACIJA DECE	69	2.6.4. BITNE RAZLIKE IZMEĐU TRGOVINE LJUDIMA I KRIJUMČARENJA LJUDI	118
2.1.1.1. Internet pedofilija	71	2.6.5. PROSTITUCIJA	120
2.1.1.2. Dečiji seks turizam	73	2.6.5.1. Pojmovno određenje prostitucije ...	120
2.2. RADNA EKSPLOATACIJA	79	2.6.5.2. Istorijski razvoj prostitucije	123
		2.6.5.3. Uzroci prostitucije	127
		2.6.5.4. Klasifikacija prostitucije – pojavne forme i tipovi prostitutki	130

2.6.5.5. Rasprostranjenost i obim ženske prostitucije	134
2.6.5.6. Interakcija prostitucije sa ostalim oblicima ispoljavanja sociopatološkog ponašanja	135
2.6.5.7. Bitne razlike između prostitucije i trgovine ženama u kontekstu seksualne eksploatacije	137
2.7. UZROCI TRGOVINE LJUDIMA	140
2.7.1. ZNAČAJ IDENTIFIKOVANJA UZROKA TRGOVINE LJUDIMA ..	140
2.7.1.1. Siromaštvo	142
2.7.1.2. Nezaposlenost	145
2.7.1.3. Migracioni činioci	147
2.7.1.4. Humani razvoj i vladavina prava	151
2.7.1.5. Nejednakost polova	153
2.7.1.6. Nasilje nad ženama	159
2.7.1.7. Militarizacija regiona	165
2.7.1.8. Porast i raznolikost organizovanog kriminala	167
2.7.1.9. Korupcija	174
2.7.1.10. Nedostatak obrazovanja i informisanja	180
2.7.1.11. Porodični milje i endogeni faktori	183
2.8. LJUDSKI I STRATEGIJSKI RIZICI	189
2.8.1. LJUDSKI RIZICI	189
2.8.2. STRATEGIJSKI RIZICI	195
2.9. ANALIZA TRGOVACA I ŽRTAVA TRGOVINE LJUDIMA	204
2.9.1. KARAKTERISTIKE TRGOVACA LJUDIMA	204
2.9.2. KARAKTERISTIKE ŽRTAVA TRGOVINE LJUDIMA	209
2.10. ELEMENTI I FAZE PROCESA TRGOVINE LJUDIMA	214
2.10.1. ELEMENTI TRGOVINE LJUDIMA	214
2.10.2. FAZE PROCESA TRGOVINE LJUDIMA	217
2.10.2.1. Regrutovanje – vrbovanje žrtava ..	217

2.10.2.2. Transitna faza – prevoz	222
2.10.2.3. Faza destinacije – Prihvat i tipovi eksploatacije	226
2.10.2.4. Kontrola i eksploatacija žrtava	227
KRATAK SADRŽAJ	234

III TRGOVINA LJUDIMA U SRBIJI

3.1. PRETHODNA ISKUSTVA I PRAKSE ...	237
3.2. PREGLED TRENUTNOG STANJA U OBLASTI TRGOVINE LJUDIMA U REPUBLICI SRBIJI	240
3.3. UZROCI TRGOVINE LJUDIMA U SRBIJI	247
3.4. PREGLED OBLIKA EKSPLOATACIJE ŽRTAVA TRGOVINE LJUDIMA U SRBIJI	261
3.5. PREGLED PRAVNOG I STRATEŠKOG OKVIRA U OBLASTI BORBE PROTIV TRGOVINE LJUDIMA	267
3.5.1. PRAVNI OKVIR	267
3.5.2. STRATEŠKI OKVIR	274
3.6. PREGLED INSTITUCIONALNOG OKVIRA ZA BORBU PROTIV TRGOVINE LJUDIMA	275
3.7. SPROVOĐENJE MERA USMERENIH NA SPREČAVANJE TRGOVINE LJUDIMA U REPUBLICI SRBIJI	280
3.7.1. ZAŠTITA I UNAPREĐENJE PRAVA ŽRTAVA TRGOVINE LJUDIMA U REPUBLICI SRBIJI	283
KRATAK SADRŽAJ	287

IV TRAUMATSKA ISKUSTVA I POTREBE ŽRTAVA TRGOVINE LJUDIMA

4.1. KONCEPT „TRAUME”	289
4.1.1. POJAM STRESA	292
4.1.2. POSTTRAUMATSKI STRESNI POREMEĆAJ (PTSP)	293

4.2. PODRŠKA I POMOĆ ŽRTVAMA TRGOVINE LJUDIMA	296
KRATAK SADRŽAJ	302

V ODGOVOR NA TRGOVINU LJUDIMA S AKCENTOM NA LJUDSKA PRAVA I PRAVA ŽRTAVA

5.1. LJUDSKA PRAVA KAO OSNOVA ZA BORBU PROTIV TRGOVINE LJUDIMA S POSEBNIM OSVRTOM NA STANDARDE EVROPSKE UNIJE ..	305
5.2. PREGLED RAZVITKA MEĐUNARODNOG PRAVA U VEZI TRGOVINE LJUDIMA	309
5.3. PREPORUČENA NAČELA I SMERNICE O LJUDSKIM PRAVIMA I TRGOVINI LJUDIMA	312
5.4. PRAVA ŽRTVE U KONTEKSTU ZAŠTITE I PODRŠKE TOKOM POSTUPKA KRIVIČNOG GONJENJA I SUĐENJA	316
5.4.1. ULOGA NEVLADINIH ORGANIZACIJA I JAVNIH SOCIJALNIH SLUŽBI ZA POMOĆ ŽRTVAMA TRGOVINE LJUDIMA TOKOM POSTUPKA KRIVIČNOG GONJENJA I SUĐENJA	319
KRATAK SADRŽAJ	321

VI OPŠTI PREGLED MERA ZA BORBU PROTIV TRGOVINE LJUDIMA

6.1. USPOSTAVLJANJE POLITIKA, PROGRAMA I DRUGIH MERA ZA BORBU PROTIV TRGOVINE LJUDIMA	323
6.2. MEHANIZMI PREVENTIVNOG DELOVANJA U SUZBIJANJU TRGOVINE LJUDIMA	326
6.3. MEHANIZMI OTKRIVANJA I DOKAZIVANJA KRIVIČNOG DELA TRGOVINE LJUDIMA	332

6.3.1. REAKTIVNA I PROAKTIVNA ISTRAGA	335
6.3.2. SPECIJALNE ISTRAŽNE METODE	338
6.3.2.1. Planiranje i pripreme koje prethode samim operacijama	339
6.3.2.2. Operacije obavljanja nadzora i prikupljanje obaveštajnih podataka	340
6.3.2.3. Prikriveni islednici kao deo tajnih resursa u borbi protiv trgovine ljudima	345
6.3.2.4. Kontrolisana isporuka	348
6.3.2.5. Paralelna proaktivna finansijska istraga	348
6.3.3. LIŠENJE SLOBODE OSUMNJIČENIH, OBEZBEĐENJE I PREGLED MESTA DOGAĐAJA	350
6.3.3.1. Faza lišenja slobode	351
6.3.3.2. Konzervacija mesta događaja	352
6.3.3.3. Pretraživanje i zaplena dokaznog materijala	353
6.3.4. SASLUŠANJE OSUMNJIČENIH	354
6.4. POSTUPANJE SA ŽRTVAMA TRGOVINE LJUDIMA.....	355
6.4.1. OTKRIVANJE ŽRTAVA TRGOVINE LJUDIMA	356
6.4.1.1. Kriterijumi za procenu slučaja	358
6.4.1.2. Preliminarna procena slučaja	360
6.5. ŽRTVA KAO SVEDOK	361
6.5.1. SAGLEDAVANJE MINIMALNIH STANDARDA U POGLEDU KLJUČNIH PITANJA	364
6.5.2. PRIBAVLJANJE ISKAZA ŽRTVE – SVEDOKA	365
6.5.3. ZNAČAJ ISKAZA ŽRTVE U DOKAZIVANJU KRIVIČNOG DELA TRGOVINE LJUDIMA	366

6.6. ULOGA POLICIJE I PRAVOSUDNIH ORGANA U BORBI PROTIV TRGOVINE LJUDIMA 368	7.2. OBLICI MEĐUNARODNE SARADNJE 389
6.6.1. DELOVANJE POLICIJE U DEMOKRATSKI UREĐENIM DRUŠTVIMA S POSEBNIM OSVRTOM NA BORBU PROTIV TRGOVINE LJUDIMA 368	7.2.1. NEFORMALNA SARADNJA 391
6.6.2. ULOGA PRAVOSUĐA U BORBI PROTIV TRGOVINE LJUDIMA 373	7.2.1.1. Prednosti i nedostaci neformalne saradnje u slučajevima trgovine ljudima 396
6.7. ZNAČAJ PODIZANJA KOLEKTIVNE SVESTI O TRGOVINI LJUDIMA 376	7.2.2. FORMALNA SARADNJA 397
6.7.1. EDUKACIJA MLADIH KAO ODGOVOR NA EKSPANZIJU TRGOVINE LJUDIMA 377	7.2.2.1. Uzajamna pravna pomoć 397
KRATAK SADRŽAJ 383	7.2.2.2. Izručenje 400
	7.2.2.3. Zajedničke istrage 401
	7.2.2.4. Prenos krivičnog postupka 403
	7.3. UTVRĐIVANJE NADLEŽNOSTI 404
	KRATAK SADRŽAJ 407
	ZAKJUČAK 409
	LITERATURA 413
	PRILOG 425
	1. KLJUČNA PITANJA I ODGOVORI 425
	2. VODIČ ZA BEZBEDAN ŽIVOT KROZ PROJEKTOVANE ŽIVOTNE SITUACIJE 465
VII MEĐUNARODNA SARADNJA I JURISDIKCIJA	
7.1. ZNAČAJ MEĐUNARODNE SARADNJE U BORBI PROTIV TRGOVINE LJUDIMA 387	

TABLE OF CONTENTS

EXCERPT FROM THE REVIEW	17	2.1.1.1. Pedophilia on the Internet	71
PREFACE	21	2.1.1.2. Child Sex Tourism	73
INTRODUCTION	23	2.2. LABOUR EXPLOITATION	79
 I GLOBALIZATION AND CONTEMPORARY SOCIETY		2.2.1. FORMS OF FORCED LABOUR	85
1. POSITIVE AND NEGATIVE SIDES OF GLOBALIZATION	27	2.2.1.1. Bonded Labour	85
2. ALLIENATION OF MAN IN THE ERA OF SCIENTIFIC AND TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT AND GLOBALIZATION	31	2.2.1.2. Forced Labour and Bonded Labour among Migrant Workers	87
3. GLOBALIZATION OF ORGANIZED CRIME	37	2.2.1.3. Forced Domestic Servitude	88
4. SEX INDUSTRY	45	2.2.1.4. Forced Child Labour	90
5. HISTORICAL DEVELOPMENT	49	2.3. FORCED MARRIAGE	93
SHORT SUMMARY	55	2.4. ILLEGAL CHILD ADOPTION AND CHILD SELLING	98
 II THE PHENOMENON OF TRAFFICKING IN HUMAN BEINGS		2.5. TRAFFICKING IN HUMAN ORGANS	102
1. TRAFFICKING IN HUMAN BEINGS – TRAFFICKING IN HUMAN MISER.....	57	2.5.1. TRAFFICKING IN BODY PARTS OF DECEASED PERSONS	105
2. CHARACTERISTIC FORMS OF EXPLOITATION OF HUMAN TRAFFICKING VICTIMS	62	2.5.2. “YELLOW HOUSE” CASE	109
2.1. SEXUAL EXPLOITATION	64	2.6. DISTINCTION OF THE TERM “HUMAN TRAFFICKING” IN RELATION TO HUMAN SMUGGLING AND PROSTITUTION ...	111
2.1.1. SEXUAL EXPLOITATION OF CHILDREN	69	2.6.1. PAST EXPERIENCE AND PRACTICE	111
		2.6.2. DEFINITION OF HUMAN TRAFFICKING	112
		2.6.3. HUMAN SMUGGLING	116
		2.6.4. IMPORTANT DIFFERENCES BETWEEN HUMAN TRAFFICKING AND HUMAN SMUGGLING	118
		2.6.5. PROSTITUTION	120
		2.6.5.1. Definition of Prostitution	120

2.6.5.2. Historical Development of Prostitution	123	2.9.1. CHARACTERISTICS OF HUMAN TRAFFICKERS	204
2.6.5.3. Causes of Prostitution	127	2.9.2. CHARACTERISTICS OF HUMAN TRAFFICKING VICTIMS	209
2.6.5.4. Classification of Prostitution – Manifesting Forms and Types of Prostitutes	130	2.10. ELEMENTS AND STAGES OF THE HUMAN TRAFFICKING PROCESS	214
2.6.5.5. Prevalence and Extent of Female Prostitution	134	2.10.1. ELEMENTS OF HUMAN TRAFFICKING	214
2.6.5.6. Interaction of Prostitution with other Forms of Socio-Pathological Behaviour	135	2.10.2. STAGES OF HUMAN TRAFFICKING	217
2.6.5.7. Important Differences between Prostitution and Women Trafficking in the Context of Sexual Exploitation	137	2.10.2.1. Recruitment of Victims	217
2.7. CAUSES OF TRAFFICKING IN HUMAN BEINGS	140	2.10.2.2. Transition Stage – Transportation ..	222
2.7.1. IMPORTANCE OF IDENTIFYING CAUSES OF HUMAN TRAFFICKING	140	2.10.2.3. Destination Stage – Reception and Types of Exploitation	226
2.7.1.1. Poverty	142	2.10.2.4. Control and Exploitation of Victims	227
2.7.1.2. Unemployment	145	SHORT SUMMARY	234
2.7.1.3. Migration Factors	147		
2.7.1.4. Human Development and the Rule of Law	151	III TRAFFICKING IN HUMAN BEINGS IN SERBIA	
2.7.1.5. Gender Inequality	153	3.1. PAST EXPERIENCE AND PRACTICE ..	237
2.7.1.6. Violence Against Women	159	3.2. OVERVIEW OF THE CURRENT SITUATION IN THE FIELD OF HUMAN TRAFFICKING IN THE REPUBLIC OF SERBIA.....	240
2.7.1.7. Militarization of the Region	165	3.3. CAUSES OF HUMAN TRAFICKING IN SERBIA	247
2.7.1.8. Increase and Diversification of Organized Crime	167	3.4. OVERVIEW OF THE FORMS OF EXPLOITATION OF HUMAN TRAFFICKING VICTIMS IN SERBIA ..	261
2.7.1.9. Corruption	174	3.5. OVERVIEW OF THE LEGAL AND STRATEGIC FRAMEWORK IN THE FILED OF FIGHT AGAINST HUMAN TRAFFICKING	267
2.7.1.10. Lack of Education and Knowledge	180	3.5.1. LEGAL FRAMEWORK	267
2.7.1.11. Family Background and Endogenous Factors	183	3.5.2. STRATEGIC FRAMEWORK	274
2.8. HUMAN AND STRATEGIC RISKS	189	3.6. OVERVIEW OF THE INSTITUTIONAL FRAMEWORK FOR FIGHT AGAINST HUMAN TRAFFICKING	275
2.8.1. HUMAN RISKS	189		
2.8.2. STRATEGIC RISKS	195		
2.9. ANALYSIS OF TRAFFICKERS AND HUMAN TRAFFICKING VICTIMS	204		

3.7. IMPLEMENTATION OF MEASURES DIRECTED TOWARDS PREVENTION OF HUMAN TRAFFICKING IN THE REPUBLIC OF SERBIA	280
3.7.1. PROTECTION AND IMPROVEMENT OF THE RIGHTS OF HUMAN TRAFFICKING VICTIMS IN THE REPUBLIC OF SERBIA	283
SHORT SUMMARY	287

IV TRAUMATIC EXPERIENCES AND THE NEEDS OF HUMAN TRAFFICKING VICTIMS

4.1. CONCEPT OF “TRAUMA”	289
4.1.1. CONCEPT OF STRESS	292
4.1.2. POST-TRAUMATIC STRESS DISORDER (PTSD)	293
4.2. SUPPORT AND ASSISTANCE TO HUMAN TRAFFICKING VICTIMS	296
SHORT SUMMARY	302

V RESPONSE TO HUMAN TRAFFICKING WITH FOCUS ON HUMAN RIGHTS AND RIGHTS OF THE VICTIMS

5.1. HUMAN RIGHTS AS A BASIS FOR FIGHT AGAINST HUMAN TRAFFICKING, WITH SPECIAL REFERENCE TO EU STANDARDS	305
5.2. OVERVIEW OF THE DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL LAW RELATED TO HUMAN TRAFFICKING	309
5.3. RECOMMENDED PRINCIPLES AND GUIDELINES ON HUMAN RIGHTS AND HUMAN TRAFFICKING	312
5.4. THE RIGHTS OF VICTIMS IN THE CONTEXT OF PROTECTION AND SUPPORT DURING THE CRIMINAL PROSECUTION AND TRIAL	316

5.4.1. THE ROLE OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS AND PUBLIC SOCIAL SERVICES FOR ASSISTANCE TO HUMAN TRAFFICKING VICTIMS DURING THE PROCESS OF CRIMINAL PROSECUTION AND TRIAL	319
SHORT SUMMARY	321

VI GENERAL OVERVIEW OF THE MEASURES TO FIGHT AGAINST HUMAN TRAFFICKING

6.1. ESTABLISHING POLICIES, PROGRAMS AND OTHER MEASURES TO FIGHT HUMAN TRAFFICKING	323
6.2. THE MECHANISMS OF PREVENTIVE ACTIONS IN COMBATING HUMAN TRAFFICKING	326
6.3. THE MECHANISMS OF DETECTION AND PROVING OF CRIMINAL OFFENCE OF HUMAN TRAFFICKING	332
6.3.1. REACTIVE AND PROACTIVE INVESTIGATION	335
6.3.2. SPECIAL INVESTIGATIVE METHODS	338
6.3.2.1. The Planning and Preparations That Precede Operations	339
6.3.2.2. Surveillance and Intelligence Gathering	340
6.3.2.3. Undercover Investigators as a Part of Secret Resources in Fight Against Human Trafficking	345
6.3.2.4. Controlled Delivery	348
6.3.2.5. Parallel Proactive Financial Investigation	348
6.3.3. DEPRIVATION OF FREEDOM OF SUSPECTS, SECURING AND INVESTIGATING A CRIME SCENE	350
6.3.3.1. Deprivation of Freedom Stage	351

6.3.3.2. Crime Scene Conservation	352	6.7.1. EDUCATION OF THE YOUTH AS A RESPONSE TO EXPANSION OF HUMAN TRAFFICKING	377
6.3.3.3. Search and Seizure of Evidence	353	SHORT SUMMARY	383
6.3.4. INTERROGATION OF SUSPECTS	354		
6.4. TREATMENT OF HUMAN TRAFFICKING VICTIMS	355	VII INTERNATIONAL COOPERATION AND JURISDICTION	
6.4.1. DETECTION OF HUMAN TRAFFICKING VICTIMS	356	7.1. IMPORTANCE OF INTERNATIONAL COOPERATION IN FIGHT AGAINST HUMAN TRAFFICKING	387
6.4.1.1. Case Evaluation Criteria	358	7.2. FORMS OF INTERNATIONAL COOPERATION	389
6.4.1.2. Preliminary Case Evaluation	360	7.2.1. INFORMAL COOPERATION	391
6.5. VICTIM AS A WITNESS	361	7.2.1.1. Advantages and Disadvantages of informal cooperation in Human Trafficking Cases	396
6.5.1. ESTABLISHING MINIMUM STANDARDS IN TERMS OF KEW QUESTIONS	364	7.2.2. FORMAL COOPERATION	397
6.5.2. OBTAINING A TESTIMONY FROM A VICTIM-WITNESS	365	7.2.2.1. Mutual Legal Assistance	397
6.5.3. IMPORTANCE OF A VICTIM'S TESTIMONY IN PROVING OF A CRIMINAL OFFENCE OF HUMAN TRAFFICKING	366	7.2.2.2. Extradition	400
6.6. THE ROLE OF THE POLICE AND JUDICIARY IN FIGHT AGAINST HUMAN TRAFFICKING	368	7.2.2.3. Joint Investigations	401
6.6.1. POLICE ACTIONS IN DEMOCRATIC SOCIETIES WITH A SPECIAL REFERENCE TO FIGHT AGAINST HUMAN TRAFFICKING	368	7.2.2.4. Transfer of Criminal Proceedings	403
6.6.2. THE ROLE OF THE JUDICIARY IN FIGHT AGAINST HUMAN TRAFFICKING	373	7.3. DETERMINATION OF JURISDICTION	404
6.7. IMPORTANCE OF RAISING COLLECTIVE AWARENESS ON HUMAN TRAFFICKING	376	SHORT SUMMARY	407
		CONCLUSION	409
		REFERENCES	413
		APPENDIX	425
		1. KEY QUESTIONS & ANSWERS	425
		2. GUIDE FOR SAFE LIVING THROUGH STAGED LIFE SITUATIONS	465

IZVOD IZ RECENZIJE

Ljudi su oduvek pokušavali da definišu zlo. Kroz istoriju su ostala upečatljiva svedočanstva o zlu u ljudima. Okrutnosti, nepravde, sebičnosti i destrukcije, mržnje, predstavljaju samo deo ljudskog ponašanja i razmišljanja, nasuprot dobru, koje većina ljudi, kao razumnih bića, nosi u sebi. Problem zla su pokušavale da reše razne kulture, religije i filozofije, opisujući pojam koji označava negativne i neprihvatljive aspekte ljudskih delatnosti, patnju i smrt, u odnosu na „dobro” koje podrazumeva život, slobodu, mir i slogu. Da li ljudi poučeni prošlošću uspevaju da prepoznaju i savladaju zlo ili se prepuštaju nemoći, ravnodušnosti, svojstvene savremenom, „otuđenom” čoveku, koga ne dodiruju tuđe sudbine? Zapravo, „slučajni gost sa neke druge planete”, možda bi nepristrasno mogao pomisliti da je čovečanstvo prestalo da evoluirati, tvrdeći da su ljudi prestali sa svojim razvojem. Johan Nestroj je izrekao jednu divnu misao, „*Ima veoma malo zlih ljudi, pa ipak se događa toliko zla u svetu, najveći deo tog zla pada na teret mnoštva drugih ljudi, koji nisu ništa drugo, nego dobri ljudi*”. Međutim, očito je, da biti „dobar”, nije dovoljno samo po sebi, naročito ne u ovo vreme. Potrebno je i kod drugih ljudi probuditi uspavanu dobrotu.

Autor ove monografije, koji se godinama bavi istraživanjem i proučavanjem fenomena trgovine ljudima, u svojim delima, nučnim radovima koji su publikovani u prestižnim međunarodnim časopisima i vodećim časopisima nacionalnog značaja, poziva na suzbijanje modernog ropstva, ističući, „da je trgovina ljudima u svojoj biti, trgovina bedom, te da čovečanstvo treba da je prepozna, uporedo sa trgovinom narkoticima i terorizmom, kao jedno od najvećih zala civilizacije”.

Monografija koja je pred vama „*Trgovina ljudima – Zločin protiv čovečnosti*”, na jedinstven, sistematizovan, jasan i naučno utemeljen način, kroz etiološka i fenomenološka obeležja ove pojave, kroz prikaz uspostavljenih međunarodnih standarda, preko iskustava agencija koje pružaju pomoć žrtvama trgovine ljudima i principa „najbolje prakse” bezbednosnog i pravosudnog sistema, približava stručnoj i naučnoj, ali i široj javnosti svu kompleksnost i višedimenzionalnost ovog najbrutalnijeg i najnehumanijeg zločina.

Autor je u logičan sled, suštinski i sadržajno, vešto povezao sve segmente ove monografije: analizu savremenog društva i negativne

Da li ljudi poučeni prošlošću uspevaju da prepoznaju i savladaju zlo ili se prepuštaju nemoći, ravnodušnosti, svojstvene savremenom, „otuđenom” čoveku, koga ne dodiruju tuđe sudbine?

„Ima veoma malo zlih ljudi, pa ipak se događa toliko zla u svetu, najveći deo tog zla pada na teret mnoštva drugih ljudi, koji nisu ništa drugo, nego dobri ljudi”.

„Trgovina ljudima je u svojoj biti, trgovina bedom, pa čovečanstvo treba da je prepozna, uporedo sa trgovinom narkoticima i terorizmom, kao jedno od najvećih zala civilizacije”.

Monografija koja je pred vama „Trgovina ljudima – Zločin protiv čovečnosti”, na jedinstven, sistematizovan, jasan i naučno utemeljen način, približava stručnoj i naučnoj, ali i široj javnosti svu kompleksnost i višedimenzionalnost ovog najbrutalnijeg i najnehumanijeg zločina.

Autor je u logičan sled, suštinski i sadržajno, vešto povezao sve segmente ove monografije.

Svi relevantni međunarodni činioци i bezbednosne strukture, s pravom ukazuju da raste humanitarna cena zbog ignorisanja ovog zločina, upozoravajući na nove trendove i sve veći broj dece žrtava trgovine ljudima, koja se na planetarnom nivou otkrivaju.

Trgovina ljudima je globalni fenomen koji ima duboke društvene i ekonomske posledice po društvo, te kao takva predstavlja upečatljiv primer globalizacije XXI veka.

Monografija „Trgovina ljudima – Zločin protiv čovečnosti”, po svom opsegu, jasnoći konstatacija i preciznošću zaključaka, predstavlja važan stručni i naučni osnov za dalje istraživanje ovog fenomena

učinke globalizacije, otuđenost „čoveka od čoveka” u eri naučno-tehnološkog razvoja, globalizaciju organizovanog kriminala, ekspanziju industrije seksa, karakteristične oblike eksploatacije žrtava trgovine ljudima, uzroke koji doprinose ukorenjivanju ove pojave, ljudske i stratezijske rizike, elemente i faze procesa trgovine ljudima, traumatska iskustva i potrebe žrtava trgovine ljudima, reakciju na ovaj fenomen kroz afirmaciju koncepta primata ljudskih prava, razvitak međunarodnog prava u ovom domenu, poštovanja prava žrtava u krivičnom postupku, principe pomoći i zaštite žrtava, primene specijalističkih i drugih istražnih metoda za suzbijanje trgovine ljudima, uključujući i pitanja jurisdikcije i međunarodne saradnje.

Dakle, autor je na temeljan način obradio, jedan transnacionalni organizovani kriminalni fenomen, koji preko mnoštva svojih eksploatatorskih formi, proizvodi teške posledice po sigurnost, boljitak i ljudska prava porobljenih i bespomoćnih žrtava. Zato, gotovo svi relevantni međunarodni činioци i bezbednosne strukture, s pravom ukazuju da raste humanitarna cena zbog ignorisanja ovog zločina, upozoravajući na nove trendove i sve veći broj dece žrtava trgovine ljudima, koja se na planetarnom nivou otkrivaju.

Značaj ove monografije je u tome što je razobličila senzacionalističke i populističke navode, koji trgovinu ljudima tretiraju kao izolovani, individualni fenomen, koji pogađa ograničen broj ljudi sa neznatnim implikacijama po društvo. Autor je na svrsishodan, empirijski način, nedvosmisleno okarakterisao trgovinu ljudima, kao globalni fenomen koji ima duboke društvene i ekonomske posledice po društvo, te kao takav predstavlja upečatljiv primer globalizacije XXI veka.

Imajući u vidu navedeno, monografija „Trgovina ljudima – Zločin protiv čovečnosti”, po svom opsegu, jasnoći konstatacija i preciznošću zaključaka, predstavlja važan stručni i naučni osnov za dalje istraživanje ovog fenomena. S tim u vezi, od njene publikacije značajnu korist mogu imati, ne samo sudije, tužioci i predstavnici bezbednosnih struktura, nego i članovi IGO/ NGO sektora koji se bave pomaganjem i zaštitom žrtava trgovine ljudima, zatim psiholozi, sociolozi, studenti, ali i šira javnost u kontekstu edukacije i kolektivnog podizanja svesti o značaju borbe protiv modernog ropstva.

RECENZENTI

Prof. dr Božidar Banović

Prof. dr Dobrica Vesić

Prof. dr Dragan Đukanović

Doc. dr Mina Zirojević-Fatić

EXCERPT FROM REVIEW

People have always tried to define evil. Throughout history, there have been many striking testimonies about the evil in people. Cruelty, injustice, selfishness, destruction, and hatred, represent only a part of human behaviour and thinking, as opposed to good, which most people, as sentient beings, carry inside them. Various cultures, religions and philosophies have tried to solve the problem of evil, by describing the term denoting negative and unacceptable aspects of human activity, suffering and death, in contrast to the “good”, which implies life, freedom, peace and harmony. Are people, by learning from the past, able to recognize and overcome evil, or do they surrender to helplessness, apathy, inherent to the modern “alienated” man, who is not touched by someone else’s fate? In fact, a “random guest from another planet” might fairly think that humanity has ceased to evolve, claiming that people have stopped their development. Johann Nestroy said a wonderful thought: *There are very few evil people, and yet so much evil in the world; the burden of evil falls upon other people, who are nothing else, but good people.* However, it is obvious that being “good” is not alone enough, especially not at this time. It is necessary to awake a dormant goodness in other people, too.

The author of this monograph, who has been studying and researching for years the phenomenon of human trafficking in his scientific papers published in prestigious international journals and leading national journals, calls for fight against a modern-day slavery, emphasizing “that trafficking in humans is essentially trafficking in misery, and that humanity should understand it, along with drug trafficking and terrorism, as one of the greatest evils of civilization”.

The monograph that lies in front of you, *Human Trafficking – Crime against Humanity*, in a unique, systematic, clear and scientifically based way, through etiological and phenomenological features of this phenomenon, presentation of established international standards, experience of agencies that provide assistance to human trafficking victims and principles of “best practice” of security and judiciary system, explains to professional and scientific, as well as general public, the complexity and multidimensionality of this brutal and inhumane crime.

The author has skilfully connected all segments of this monograph in an essentially and content-wise logical sequence: the analysis of

Are people, by learning from the past, able to recognize and overcome evil, or do they surrender to helplessness, apathy, inherent to the modern “alienated” man, who is not touched by someone else’s fate?

“There are very few evil people, and yet so much evil in the world; the burden of evil falls upon other people, who are nothing else, but good people.”

“Trafficking in humans is essentially trafficking in misery, and humanity should understand it, along with drug trafficking and terrorism, as one of the greatest evils of civilization.”

The monograph “Human Trafficking – Crime Against Humanity” in a unique, systematic, clear and scientifically based way, explains to professional and scientific, as well as general public, the complexity and multidimensionality of this brutal and inhumane crime.

The author has skilfully connected all segments of this monograph in an essentially and content-wise logical sequence.

All relevant international stakeholders and security structures rightly point to growing humanitarian price due to ignoring of this crime, and warn of new trends and the increasing number of child victims of human trafficking detected world-wide.

Human trafficking is a global phenomenon that has profound social and economic consequences for society, and as such represents a striking example of the globalization of the XXI century.

The monograph Human Trafficking – Crime against Humanity, in terms of its scope, clarity of statements and accuracy of conclusions, represents an important professional and scientific basis for further research into this phenomenon.

contemporary society and the negative effects of globalization, alienation “of man from man” in an era of scientific and technological development, globalization of organized crime, the expansion of the sex industry, characteristic forms of exploitation of human trafficking victims, the causes that contribute to entrenching of this phenomenon, human and strategic risks, elements and stages of the human trafficking process, traumatic experiences and needs of human trafficking victims, reaction to this phenomenon through the promotion of the concept of priority of human rights, the development of international law in this area, respect for the rights of victims in criminal proceedings, the principles of assistance to and protection of victims, application of specialist and other investigative methods to combat human trafficking, including issues of jurisdiction and international cooperation. The author has thoroughly elaborated a transnational organized crime phenomenon, which through the multitude of its exploitative forms, produces grave consequences for the safety, prosperity and human rights of the enslaved and defenceless victims. Therefore, almost all relevant international stakeholders and security structures rightly point to growing humanitarian price due to ignoring of this crime, and warn of new trends and the increasing number of child victims of human trafficking detected world-wide.

The importance of this monograph is in the fact that it has debunked sensational and populist allegations that treat human trafficking as an isolated, individual phenomenon, which affects only a limited number of people with minor implications for society. The author has in an effective, empirical way, unambiguously characterized human trafficking as a global phenomenon that has profound social and economic consequences for society, and as such represents a striking example of the globalization of the XXI century

Bearing in mind the above-said, the monograph *Human Trafficking – Crime against Humanity*, in terms of its scope, clarity of statements and accuracy of conclusions, represents an important professional and scientific basis for further research into this phenomenon. In this respect, not only judges, prosecutors and representatives of security structures would benefit from its publication, but also members of the IGO/NGO sectors involved in assisting and protecting human trafficking victims, psychologists, sociologists and students, as well as the wider public in the context of education and raising the collective awareness of the importance of the fight against modern-day slavery.

THE REVIEWERS

Božidar Banović, PhD

Dobrica Vesić, PhD

Dragan Đukanović, PhD

Mina Zirojević-Fatić, PhD

PREDGOVOR

„Tek kada sam iskusio šta je patnja, ja sam saznao blisko srodstvo ljudskih duša među sobom. Treba samo da se dobro napatiš, pa da sve one koje pate razumeš. A osim toga, i um ti biva jasniji: položaji i životi u koje si dotle bio neupućen postaju ti poznati, i tebi biva jasno šta je kome potrebno. Veliki je Bog koji nas je umudrio. A čime nas je umudrio? Onom istom nesrećom od koje bežimo i hoćemo da se sakrijemo. Pisano je da patnjom i nesrećom dobijamo mrvice mudrosti koje ne nalazimo u knjigama”.

Nikolaj V. Gogolj

Trgovinom ljudima kao specifičnim društvenim fenomenom, koji pojedini autori nazivaju vrlo često i modernim ropstvom, bavim se više od jedne decenije. Na početku podstaknut intrigantnim i senzacionalističkim napisima u štampi, a potom vezan impulsima solidarnosti i saosećajnosti, upoznavajući se sa potresnim isповestima žrtava o patnji, bolu i preživljenim traumama, izazvanim nezajažljivim ljudskim porivima.

Deo stečenog iskustva kroz proučavanje ovog fenomena pokušao sam da podelim sa svojim studentima, na Pravnom fakultetu za privredu i pravosuđe u Novom Sadu. Na početku, 2005. godine, to su bili veoma posećeni specijalistički kursevi, koji su organizovani u kontinuitetu, prvi te vrste na jednoj visokoškolskoj ustanovi na teritoriji Republike Srbije, a verovatno i u regionu. Potom uz veliku podršku i razumevanje rukovodstva fakulteta, „Trgovina ljudima” postala je i opcionim predmet na master studijama navedene visokoškolske ustanove, kao jedan od predmeta koji doprinose njenoj vrednosti i posebnosti. Trgovina ljudima takođe se izučava i u sklopu predmeta „Organizovani kriminalitet”, inače redovnog predmeta na četvrtoj godini studija, kao jedna od osnovnih delatnosti organizovanog kriminala na globalnom nivou.

Trgovinom ljudima kao specifičnim društvenim fenomenom, koji pojedini autori nazivaju vrlo često i modernim ropstvom, bavim se više od jedne decenije.

Deo stečenog iskustva kroz proučavanje ovog fenomena pokušao sam da podelim sa svojim studentima, na Pravnom fakultetu za privredu i pravosuđe u Novom Sadu.

Danas, pišući ovaj predgovor, možda bih mogao da kažem, da sam u svojoj „edukativnoj misiji” delimično uspeo. Više od hiljadu studenata je prošlo svrsishodnu i konstruktivnu edukaciju.

*Monografija koja je
pred Vama, predstavlja
relativno širu
konceptiju u
pojašnjavanju
fenomena trgovine
ljudima.*

*I dalje se ograničavam
na to, da je moje
pisanje na ovu temu,
motivisano rečju
„pomoć”
ne priklanjajući se
onim ljudima koji kažu
„kako ne mogu pomoći
svima, pa onda ne
pomažu nikom”.*

Danas, pišući ovaj predgovor, možda bih mogao da kažem, da sam u svojoj „edukativnoj misiji” delimično uspeo. Više od hiljadu studenata je prošlo svrsishodnu i konstruktivnu edukaciju. Na njima je da u ime uzvišenog ljudskog principa – „pomaganje ljudima u nevolji je ljudska dužnost i obaveza”, stečeno znanje šire dalje, jer to je jedan od načina kako se može kanalisati razvijanje kolektivne svesti o potrebi suzbijanja negativnih pojava koje opterećuju život i rad savremenog čoveka.

Monografija koja je pred Vama, predstavlja relativno širu konceptiju u pojašnjavanju fenomena trgovine ljudima. Pri tom, uskraćujem sebi pravo da odgonetnem večitu tajnu o zlu i tamnoj strani ljudskog bića, jer sebe ne smatram dovoljno kompetentnim da se upustim u složeno naučno elaboriranje tog problema, koji je star koliko i samo čovečanstvo.

I dalje se ograničavam na to, da je moje pisanje na ovu temu, motivisano rečju „pomoć” ne priklanjajući se onim ljudima koji kažu „kako ne mogu pomoći svima, pa onda ne pomažu nikom” ...Ima li boljeg podsticaja od reči Emili Dickinson....

*„Ako bar jednom srcu pomognem da ne bude slomljeno
Neću živeti uzalud,
Ako bar jednom životu olakšam patnje,
Ili ublažim jedan bol,
Ako vratim u gnezdo
Bar jednu ptičicu koja je ispala
Neću živeti uzalud”.*

Autor

Prof. dr Željko Bjelajac

PREFACE

“Only when I experienced the suffering did I learn of a close kinship between souls. You have to suffer a lot to understand all those who suffer. And besides, your mind becomes more clear to you: positions and lives you were ignorant of thus far; become familiar to you, and you come to know what one needs. Great is the God that gave us wisdom. And with what did He make us wise? With that same misfortune from which we run and want to hide. It was written that suffering and unhappiness give us crumbs of wisdom that could not be found in books.”

Nikolai V. Gogol

For more than a decade I have been studying the trafficking in human beings, as a specific social phenomenon, which some authors often call modern-day slavery. At the beginning, I was driven by the intriguing and sensational headlines in the press, but later I was guided by impulses of solidarity and compassion, since I was faced with shocking confessions of victims on suffering, pain and trauma, caused by the insatiable human drives.

I have tried to share a part of the experience gained through studying of this phenomenon with my students at the Faculty of Law for Business and Justice in Novi Sad. At the beginning, in 2005, those were highly attended specialist courses, which were organized in continuity, the first of their kind at a higher education institution in the Republic of Serbia, and probably in the region. Later, with great support and understanding of the faculty management, “Human Trafficking” has become an optional subject on the master studies of aforementioned higher education institution, as one of the subjects that contribute to its value and uniqueness. Human trafficking is also studied within the subject “Organized Crime”, which is regular subject in the fourth study year, as one of the main activities of organized crime on a global level.

For more than a decade I have been studying the trafficking in human beings, as a specific social phenomenon, which some authors often call modern-day slavery.

I have tried to share a part of the experience gained through studying of this phenomenon with my students at the Faculty of Law for Business and Justice in Novi Sad.

Today, while writing this Preface, I might be able to say that I have partially succeeded in my “educational mission”. More than a thousand students have gone through a meaningful and constructive education.

The monograph that lies in front of you represents a relatively wide concept in explaining the phenomenon of human trafficking.

*I still emphasize that
my writing on this
subject was motivated
by the word “help”, not
adhering to those
people who say that
“they cannot help
everyone, thus they do
not help anyone”.*

Today, while writing this Preface, I might be able to say that I have partially succeeded in my “educational mission”. More than a thousand students have gone through a meaningful and constructive education. It is now up to them, in the name of a sublime human principle – “helping people in need is a human duty and obligation”, to further spread the gained knowledge, for it is one of the ways to channel the development of the collective awareness of the need to combat the negative phenomena that burden the life and work of a modern man.

The monograph that lies in front of you represents a relatively wide concept in explaining the phenomenon of human trafficking. At the same time, I deny myself the right to unriddle the eternal mystery of evil and the dark side of human being, for I do not consider myself competent enough to deal with complex scientific elaboration of this problem, which is as old as humanity itself.

I still emphasize that my writing on this subject was motivated by the word “help”, not adhering to those people who say that “they cannot help everyone, thus they do not help anyone”. ...What better incentive there is, than words of Emily Dickinson....

*If I can stop one heart from breaking,
I shall not live in vain;
If I can ease one life the aching,
Or cool one pain,
Or help one fainting robin
Unto his nest again,
I shall not live in vain.*

The author
Željko Bjelajac, PhD

UVOD

Globalizacija se pored integrativnih procesa koji su sve izraženiji i stalnog jačanja međuzavisnosti između država i poslovnih subjekata, odrazila i na sferu bezbednosti. Taj proces koji neumoljivo i konstantno teče ima svoje pozitivne, ali i brojne negativne strane, koje utiču na svakodnevni život građana. Međutim, *nus* pojave globalizacije su specifične po tome, što se efikasnije i brže od bilo čega drugog proširuju i uvezuju. Svedoci smo da je tipična *nus* pojava globalizacije organizovani kriminalitet. Pored toga što se delatnostima organizovanog kriminaliteta ostvaruje ogroman nezakonit profit, on predstavlja ozbiljnu pretnju razvoju demokratije, vladavini prava i ljudskim pravima, ali i opštoj bezbednosti i privrednom razvoju na planetarnom nivou.

„Čovečanstvo je sada prvi put došlo do tehničkog sredstva da poćini samoubistvo”, reći su koje je izgovorio *Oto Bastiansen*,¹ a koje u današnje vreme izgleda dobijaju pravi smisao. Naime, opšte je poznato da vreme u kojem živimo karakteriše niz revolucionarnih promena, koje imaju nemerljiv uticaj na sve aspekte života i rada savremenog čoveka. Međutim, naučnotehnoški razvitak, uporedo sa tim što je pokrenuo snage koje integrišu našu planetu u cilju kvalitetnijeg života njenih stanovnika, stvorio je uslove i omogućio pretpostavke, pojedincima sa „druge strane zakona”, da iskoriste određene inovacije u svrhu organizovanja i vršenja kriminalnih delatnosti. Zapravo, došli smo do evidentnog paradoksa ili bolje reći raskoraka u razvoju društva, u kojem naša svakidašnjica obiluje nizom kontradiktornosti. S jedne strane imamo impozantan pomak u civilizacijskom i naučnotehnoškom pogledu, do neslućenih razmera, a s druge strane imamo najmračnije i najbizarnije pojave kao produkt organizovanih kriminalnih aktivnosti, prevashodno motivisanih ekonomskim razlozima.

U XXI veku, u kojem je čovečanstvo suoćeno sa brojnim izazovima, organizovani kriminalitet ne poznaje granice država i

Svedoci smo da je tipična nus pojava globalizacije organizovani kriminalitet. Pored toga što se delatnostima organizovanog kriminaliteta ostvaruje ogroman nezakonit profit, on predstavlja ozbiljnu pretnju razvoju demokratije, vladavini prava i ljudskim pravima, ali i opštoj bezbednosti i privrednom razvoju na planetarnom nivou.

S jedne strane imamo impozantan pomak u civilizacijskom i naučnotehnoškom pogledu, do neslućenih razmera, a s druge strane imamo najmračnije i najbizarnije pojave kao produkt organizovanih kriminalnih aktivnosti, prevashodno motivisanih ekonomskim razlozima.

¹ Otto Christian Astrup Bastiansen (1918–1995), je bio norveški fizićar i hemićar, jedan period i Rektor Univerziteta u Oslu (1973–1976).

Kriminalci „lutaju” elektronskim mrežama, uz pomoć visoko razvijenih tehnologija „peru” velike količine novca i kao neka nevidljiva snaga, povlače točak civilizacije unazad, ka putu degradiranja dosadašnjih epohalnih dostignuća.

Trgovina ljudima je zapravo organizovana kriminalna delatnost u kojoj se ljudska bića tretiraju kao roba, koja se kontroliše i eksploatiše u širokom spektru eksploatorskih formi.

Žrtvama se uskraćuje pravo na: život, rad, obrazovanje, dostojanstvo, sigurnost, pravo na jednakost, slobodu kretanja, pravo na zdravlje i dr.

Trgovina ljudima je naposletku, dinamična i konkretna pojava čiji koreni dosežu daleko u istoriju, a vremenom se samo menjao i upotpunjavao njen okrutni i beskrupulozni sadržaj i karakter.

Nemoguće je problem trgovine ljudima posmatrati izolovano od uzroka koji su podstakli nastajanje ove pojave.

režima. Čitave mreže razvijenih i dobro organizovanih, visokosofisticiranih kriminalnih grupa, svih nacija i boja, u cilju sticanja profita, bave se različitim „unosnim poslovima”, posebno onim koji obezbeđuju veliku dobit, kao što su, trgovina narkoticima, oružjem, ljudima i dr. Kriminalci u ovo doba globalizacije, kako ga često pojedini analitičari određuju, „lutaju” elektronskim mrežama, uz pomoć visoko razvijenih tehnologija „peru” velike količine novca i kao neka nevidljiva snaga, povlače točak civilizacije unazad, ka putu degradiranja dosadašnjih epohalnih dostignuća. Jedan od takvih, posebno složenih kriminalnih fenomena koji u sadašnje vreme doživljava ekspanziju, jeste fenomen trgovina ljudima. To je zapravo organizovana kriminalna delatnost u kojoj se ljudska bića tretiraju kao roba, koja se kontroliše i eksploatiše u širokom spektru eksploatorskih formi, počevši od prisilne prostitucije, prinudnog rada, nametnutog braka, uključivanja u kriminal, pa sve do uzimanja organa. Pri tom se žrtve, zloupotrebom njihove izloženosti i ranjivosti, uz pomoć prevare, prinude, korišćenjem sile i moći izrabljuju i dovode u ropski položaj uz kršenje najelementarnijih ljudskih prava.

Žrtvama se uskraćuje pravo na: život, rad, obrazovanje, dostojanstvo, sigurnost, pravo na jednakost, slobodu kretanja, pravo na zdravlje i dr. Žene žrtve trgovine ljudima, prilikom seksualne eksploatacije nisu u situaciji da sprovode mere normalne zdravstvene zaštite, pa je zastupljenost HIV-a/AIDS-a, kod njih procentualno najizraženija. Time se poništava pravo na život i pravo na zdravlje, kao i koncept ljudskog dostojanstva, suprotno međunarodnim normama i postavljenim civilizacijskim standardima.

Trgovina ljudima je naposletku, dinamična i konkretna pojava čiji koreni dosežu daleko u istoriju, a vremenom se samo menjao i upotpunjavao njen okrutni i beskrupulozni sadržaj i karakter. Nemoguće je problem trgovine ljudima posmatrati izolovano od uzroka koji su podstakli nastajanje ove pojave, a u bliskoj su vezi sa socioekonomskim faktorima na makro planu. Takođe, ne mogu se zanemarivati kao uzrok niti oni mikrosocijalni faktori, koji uključuju lične podložnosti i sklonosti. S tim u vezi, neki od posebno evidentnih uzroka trgovine ljudima su:

- Siromaštvo;
- Nezaposlenost;
- Ekonomske i socijalne razlike između i unutar zemalja;
- Migracioni činici;
- Stepenn humanog razvoja, upravljanja i vladavine prava;
- Nejednakost polova;
- Diskriminacije na tržištu rada;

- Militarizacija regiona;
- Organizovani kriminalitet;
- Korupcija;
- Nasilje u porodici;
- Nedostatak adekvatnog obrazovanja i informisanja;
- Porodični milje i endogeni faktori.

Trgovina ljudima je složenije pitanje, nego što se u prvi mah laički misli. Dimenzije siromaštva, nejednakosti polova, nedostatka obrazovanja, nezaposlenosti, loše vladavine prava, uz ostale društvenoekonomske faktore, jako doprinose podložnosti, odnosno ranjivosti žrtava trgovine ljudima. Međutim, pogrešno je shvatiti da siromaštvo samo po sebi može „gurati” ljude u lanac trgovine ljudima, ali u sadejstvu sa drugim faktorima oplođavaju se rizici koji čine potencijalne žrtve posebno osetljivima za razne manipulativne radnje. U priručniku za obuku za borbu protiv trgovine decom, *ILO* i *UNICEF* objašnjavaju rizike i ranjivosti žrtava trgovine ljudima: „Često deca dožive nekoliko faktora rizika u isto vreme, i jedan od njih može da deluje kao okidač koji postavlja decu izloženom za trgovinu ljudima. Ovo se ponekad naziva „siromaštvo plus”, situacija u kojoj siromaštvo samo po sebi ne može dovesti do osobe kojom se trguje, ali gde „plus” faktor, kao što je npr. bolest, u kombinaciji sa siromaštvom povećava ranjivost i podložnost.”

Međunarodna zajednica se preko relevantnih instrumenata i bezbednosnih struktura već duže vreme bavi borbom protiv trgovine ljudima, prepoznavši u ovoj pojavi težak zločin protiv čovečnosti. U tom pravcu, doneto je niz konvencija, preporuka, dokumenata i strategija, gde se pokušavaju naći adekvatna rešenja za suzbijanje ovog zla. Takođe se kroz konstantno promovisanje koncepta primata ljudskih prava, utiče na razvijanje senzibiliteta u odnosu na potrebe žrtava trgovine ljudima, uz tendenciju da se ublaže njihove patnje i preživljene traume u zahtevnom i dugotrajnom procesu njihove rehabilitacije i reintegracije u društvo.

Uspostavljeni međunarodni standardi potenciraju sveobuhvatan katalog prava žrtava trgovine ljudima. Pravo na pomoć i zaštitu, određena prava u krivičnim postupcima, te zaštita od sekundarne viktimizacije, samo su deo seta prava koje države treba da implementiraju u svoja nacionalna zakonodavstva. Međutim, evidentno je da i u ovom domenu postoji karakterističan raskorak između normativnog i stvarnog, naročito kod onih zemalja koje ne poseduju neophodne, finansijske, organizacione i druge kapacitete za sprovođenje određenih odluka i aktivnosti, pre svega onih humanog karaktera.

Trgovina ljudima je složenije pitanje, nego što se u prvi mah laički misli. Dimenzije siromaštva, nejednakosti polova, nedostatka obrazovanja, nezaposlenosti, loše vladavine prava, uz ostale društvenoekonomske faktore, jako doprinose podložnosti, odnosno ranjivosti žrtava trgovine ljudima.

Međunarodna zajednica se preko relevantnih instrumenata i bezbednosnih struktura već duže vreme bavi borbom protiv trgovine ljudima, prepoznavši u ovoj pojavi težak zločin protiv čovečnosti.

Uspostavljeni međunarodni standardi potenciraju sveobuhvatan katalog prava žrtava trgovine ljudima.

Imajući u vidu naučnotehnološki napredak, savremena sredstva prevoza i komunikacije, visoku soficitiranost, mobilnost i inventivnost, kriminalaca koji se bave trgovinom ljudima, bezbednosni sektor se trudi da iznađe nove specijalističke istražne metode, sprovodeći pro-aktivne operacije za suzbijanje trgovine ljudima utemeljene na informacijama.

Srbija je u sličnim okolnostima kao i ostale zemlje jugoistočne i istočne Evrope, koje su se nalazile ili se nalaze u procesu tranzicije.

Ovaj kriminal se dešava širom sveta i utiče na skoro svaku zemlju, bilo da je ona zemlja porekla, tranzita ili destinacije ili ponekad kombinacija svega.

S druge strane, imajući u vidu naučnotehnološki napredak, savremena sredstva prevoza i komunikacije, visoku soficitiranost, mobilnost i inventivnost, kriminalaca koji se bave trgovinom ljudima, bezbednosni sektor se trudi da iznađe nove specijalističke istražne metode, sprovodeći proaktivne operacije za suzbijanje trgovine ljudima utemeljene na informacijama.

Srbija je u sličnim okolnostima kao i ostale zemlje jugoistočne i istočne Evrope, koje su se nalazile ili se nalaze u procesu tranzicije. Prisutna je feminizacija siromaštva i tradicionalno loš položaj žene u srpskom društvu. Zapažaju se uobičajeni pojavnici oblici prostitucije, prosjačenje i beskućništvo, rad na „crno”, prisilni rad dece, organizovana prošnja gluve i mentalno retardirane dece, nasilje i seksualno uznemiravanje, i druge pojave koje su u tesnoj vezi sa trgovinom ljudima. Posebno mesto zauzima događaj koji je alarmirao javnost Srbije, tokom 2000-te godine, a odnosi se na aferu nestalih beba iz porodilišta, za koje se sumnja da su bile žrtve trgovine u cilju lažnog usvajanja.

Dakle, trgovina ljudima je bez ikakve sumnje ozbiljan zločin, koji predstavlja grubo kršenje ljudskih prava, što reflektuje surovi karakter modernog ropstva, koji je u mnogim elementima brutalniji nego u „klasičnom” ropstvu u srednjem veku. Ovaj kriminal se dešava širom sveta i utiče na skoro svaku zemlju, bilo da je ona zemlja porekla, tranzita ili destinacije ili ponekad kombinacija svega. Ali globalnu skalu trgovine ljudima je teško kvantifikovati, zbog skrivene prirode krivičnog dela. Brojke često mogu biti nepouzdanе i zasnovane na protivurečnim statističkim podacima koji su pravljeni za različite namene, pa su stoga teško uporedivi.

LITERATURA

A Report on Trafficking in Women and Children in India 2002 – 2003, Institute of Social Sciences, New Delhi, India, 2004.

Abot Elizabet, *Istorija ljubavnica*, Geopolitika, Beograd, 2007.

Albanese S. Jay, "The Causes of Organized Crime: Do Criminals Organize Around Opportunities for Crime or Do Criminal Opportunities Create New Offenders?", *Journal of Contemporary Criminal Justice*, No 4, Thousand Oaks, 2000, pp. 409–423.

Anđelković Marija, Gligorić Marijana et al., *Trgovina ljudima – priručnik za vršnjačku edukaciju sa analizom dobrih praksi preventivno edukativnih radionica*, ASTRA – Akcija protiv trgovine ljudima, Beograd, 2008.

Anti-human trafficking manual for criminal justice practitioners-Module 6: International cooperation in trafficking in persons cases, UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME, Vienna, UN, New York, 2009.

Anti-human trafficking manual for criminal justice practitioners, Module 4: Control methods in trafficking in persons, UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME, Vienna, UN, New York, 2009.

Arbanas Goran, „Pedofilija”, <http://www.ordinacija.hr>

Arhimandrit Rafail Karelin, *Tajna spasenja*, Bogoslovsko bratstvo-Srbinje, Srbinje, 2003.

Arlacchi Pino, "The dynamics of illegal markets", in P Williams & D Vlassis (eds) *Combating*

transnational crime: Concepts, activities and responses, Frank Cass, London, 2001.

Avramović Maša, Radović Ivana, Randelović Melita, *Borba protiv trgovine ljudima: priručnik za nastavnike*, ASTRA – Akcija protiv trgovine ljudima, Beograd, 2011.

Banerjee Devi Upala, „Globalisation, Crisis in Livelihoods, Migration and Trafficking of Women and Girls: The Crisis in India, Nepal and Bangladesh, Conference paper“, *III International Congress of Women, Work and Health*, Sweden, 2002.

Banović Božidar, Bjelajac Željko, „Traumatic experiences, psychophysical consequences and needs of human trafficking victims“, *Vojnosanitetski pregled*, 2012; January Vol. 69 (No. 1): p. 1–134, VMA – Institut za naučne informacije, Beograd, 2012, str. 94–98.

Bari Abdul Muhammad, „Prisilni brak – siva zona zakona”, <http://balkans.aljazeera.net>

Barrows Jeffrey, Finger Reginald, "Human trafficking and the healthcare professional", *Southern Medical Journal*, 2008;101:521–4, Bristol, USA, 2008, pp. 521–524.

Bayley H. David, *Democratizing the Police Abroad: What to Do and How to Do It*, National Institute of Justice, Washington, 2001.

Bjelajac Željko, "Prostitution as a Controversial Social Phenomenon from History to Modern Age", *The Review of International Affairs*, Vol. LXII, No. 1142, April–June 2011, Institute of International Politics and Economics, Belgrade, pp. 48–69.

Bjelajac Željko, "Contemporary Tendencies in Money Laundering Methods: Review of the Methods and Measures for its Suppression", *Research Institute for European and American studies (RIEAS)*, Research Paper No. 151, Athens, June 2011, pp. 1–22.

Bjelajac Željko, "Cyber Crime and Internet Pedophilia", *Western Balkans From Stabilization to Integration*, Institute of International Politics and Economics, Belgrade, 2011, str. 437–456.

Bjelajac Željko, „Dečiji rad, zloupotreba i negacija dečijih prava”, *Pravo teorija i praksa*, 9–10/2008, Univerzitet Privredna akademija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, 2008, str. 14–23.

Bjelajac Željko, „Fenomen trgovine ljudskim bićima”, *Pravo – teorija i praksa*, Vol. 25, br. 11–12, Univerzitet Privredna akademija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, 2008, str. 3–20.

Bjelajac Željko, „Globalna ekonomska kriza i porast nezaposlenosti”, *Pravo, teorija i praksa*, 3–4/2009, Univerzitet Privredna akademija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, 2009, str. 41–48.

Bjelajac Željko, „Harmonizacija nacionalnog zakonodavstva sa evropskim standardima u pogledu zaštite ljudskih prava žrtava trgovine ljudima”, u: Duško Dimitrijević, Brano Miljuš (ur.), *Zbornik radova sa Međunarodne naučne konferencije, „Harmonizacija zakonodavstva Republike Srbije sa pravom Evropske Unije (II)”*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Institut za uporedno pravo Hans Zajdel Fondacija, Beograd, 2012, str. 680–700.

Bjelajac Željko, „Korupcija kao vid organizovanog kriminala”, *Pravo, teorija i praksa*, br. 3–4/2008, Univerzitet Privredna akademija, Fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, 2008, str. 47–55.

Bjelajac Željko, „Pranje novca kao faktor ekonomske destabilizacije u nacionalnim međunarodnim razmerama”, *Poslovna ekonomija*, vol. 5, br. 2, Fakultet za uslužni biznis, Sremska Kamenica, 2011, str. 151–170.

Bjelajac Željko, „Pranje novca kao prepreka afirmaciji preduzetništva i razvoju privatnog sektora u Republici Srbiji”, *Poslovna ekonomija*, vol. X, br.1, Fakultet za uslužni biznis, Sremska Kamenica, 2012, str. 347–371.

Bjelajac Željko, „Stepen humanog razvoja i vladavine prava u Republici Srbiji”, *Pravo – teorija i praksa*, vol. 25, br. 7–8/2008, Univerzitet Privredna akademija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, 2008, str. 3–9.

Bjelajac Željko, Dašić Dragan, Spasović Milovan, „Ekološka politika EU i njen krivičnopravni okvir”, *Međunarodni problemi – MP 4*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 2011, str. 567–582.

Bjelajac Željko, Dukić-Mijatović Marijana, Zirojević-Fatić Mina, Đukanović Dragan, „Liability for Biodiversity Protection with Special Focus on Wild Flora and Fauna Conservation”, *Journal of Environmental Protection and Ecology 15*, No 1 (2014), Thessaloniki, Greece, 2014, str. 194–203.

Bjelajac Željko, Jovanović Milovan, „Pojedini aspekti bezbednosne kulture na internetu”, *Kultura polisa*, god. X (2013), br. 21, Novi Sad, Institut za evropske studije, Beograd, 2013, str. 99–114.

Bjelajac Željko, Jovanović Milovan, „Specifičnosti fenomena pranja novca”, *Megatrend revija*, Vol. 9, No 3, Megatrend univerzitet, Beograd, 2012, str. 83–99.

Bjelajac Željko, Jovanović Milovan, „Trgovina ljudskim organima-Zločin savremenog doba”, *Politička revija*, Vol.39, br. 1/2014, Institut za političke studije, Beograd, 2014, str. 269–284.

Bjelajac Željko, Jovanović Milovan, „Uloga religije u razvijanju i suzbijanju prostitucije”, *Kultura polisa*, god.IX, br.19, Novi Sad, Institut za evropske studije, Beograd, 2012, str. 163–183.

Bjelajac Željko, Marković Miloš, Pavlović Zoran, „Particulars of Modern Slavery as a Deviant Social Phenomenon”, *Review of International Affairs*, Vol. LXIII, No. 1146, April-June 2012, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 2012, pp. 33–50.

Bjelajac Željko, Matijašević Jelena, „Unapređenje odnosa Republike Srbije sa državama Jugoistočne Evrope u borbi protiv trgovine ljudima”, u: (ur) Dragan Đukanović, Vladimir Trapara, *Srbija u Jugoistočnoj Evropi*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Hanns Seidel Stiftung, Beograd, 2013, str. 213–233.

Bjelajac Željko, Matijašević Jelena, Dimitrijević Duško, „Značaj uspostavljanja međunarodnih standarda u suzbijanju visokotehnološkog kriminala”, *Međunarodna politika*, br. 1146, Institut za međunarodnu politiku i privredu, April–Jun 2012, Beograd, str. 66–85.

Bjelajac Željko, Matijašević Jelena, Počuča Milan, „Značaj edukacije mladih o zloupotrebama na Internetu”, *Pedagoška stvarnost*, vol. 58, br. 2, Pedagoško društvo Vojvodine, Novi Sad, 2012, str. 207–220.

Bjelajac Željko, Matijašević Jelena, Počuča Milan, „Značaj edukacije mladih o zloupotrebama opojnih droga”, *Pedagoška stvarnost*, vol. 58, br. 3, Pedagoško društvo Vojvodine, Novi Sad, 2012, str. 401–414.

Bjelajac Željko, *Moderno ropstvo*, DTA, Beograd, 2008.

Bjelajac Željko, *Organizovani kriminal vs Srbija*, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu, DTA – Beograd, Beograd, 2008.

Bjelajac Željko, *Organizovani kriminalitet-Imperija zla*, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu, Novi Sad, 2013.

Bjelajac Željko, Počuča Milan, „Mesto i uloga religije i porodice u razvoju i prevenciji prostitucije”, u: Željko Bjelajac i Mina Zirojević, ur., *Organizovani kriminalitet-Izazov XXI veka*, Zbornik radova sa Međunarodne naučne konferencije, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, 2012, str. 243–269.

Bjelajac Željko, *Pravo na rad*, Komino trade, Beograd, 2003.

Bjelajac Željko, Spalević Žaklina, Banović Božidar, “Psychophysical status of human trafficking victims”, *HealthMED journal*,

Volume 7, Number 4, DRUNPP, Sarajevo, 2013, pp. 1341–1347.

Bjelajac Željko, *Trgovina ljudima, uzroci i posledice*, Publikum, Beograd, 2005.

Bjelajac Željko, Zirojević Mina, „Bezbednosna kultura u eri globalizacije”, *Kultura polisa*, god. XI (2014), br. 23. Novi Sad, Institut za evropske studije, Beograd, 2014, str. 77–99.

Blekkburn Sajmon, *Oksfordski filozofski rečnik*, Svetovi, Novi Sad, 1999.

Borba protiv trgovine ljudima-priručnik za poslanike, zajednička publikacija UNODC i IPU koja je izdata pod okriljem UN.GIFT-a, br.16-2009, Austria, 2009.

Bošković Mićo, *Transnacionalni organizovani kriminalitet*, Policijska akademija, Beograd, 2003.

Bowlby John, *Maternal Care and Mental Health*, Milbank Memorial Fund, New York, 1951.

Britton Roger, Maljević Almir, *Trgovina ljudima i krijumčarenje migranata-Smernice za međunarodnu saradnju*, Kancelarija Ujedinjenih nacija za drogu i kriminal (UNODC), 2010.

Bunu Monika, Petrov Meri (ur.), *Krijumčarenje ljudi: krijumčarenje žena i dece*, Centar za unapređenje pravnih studija, Centar za pravna pitanja, Beograd, 2001.

Caiden E. Gerald, “Towards a General Theory of Official Corruption”, *Asian Journal of Public Administration*, Vol.10, No.3, University of Hong Kong, Hong Kong, 1998, pp. 5–16.

Claessens Roger, *Ethics-Corporate Values and Prevention of Money Laundering*, Udruženje banaka Srbije, Beograd, 2006.

Clawson J. Heather et al, *Needs assessment for service providers of trafficking victims*, Caliber Associates inc., Fairfax, Virginia, 2003.

Coe Konvencija o borbi protiv trgovine ljudima i prateći izveštaj, 2005, CETS Br. 197, <http://www.coe.int>

Coleman W. James, “Toward an Integrated Theory of White-Collar Crime”, *The American*

Journal of Sociology, Vol. 93, No. 2, The University of Chicago Press, Chicago, 1987, pp. 406–439.

Coomaraswamy Radhika, "Integration of the human rights of women and the gender perspective", *Violence against women*, E/CN.4/2000/68, 29. februar, 2000, United Nations, Economic and Social Council, New York, 2000.

Council of Europe, *Manual: Tips and Tools for Trainers*, 2009, <http://www.undp.ro>

Crawshaw Ralph, *Human Rights and the Theory and Practice of Policing (Papers in the Theory & Practice of Human Rights)*, University of Essex, Human Rights Centre, Colchester, 1994.

Cwikel Julie et al, "Trafficked female sex workers awaiting deportation: Comparison with brothel workers", *Archives of Women's Mental Health*, 2004;7:243–9, Hamilton, Canada, 2004, pp. 243–249.

Ćup Tijana, „Seksualna ekonomija”, *Nauka i tehnologija*, <http://www.sanmagazin.com>.

Dekić Slobodanka (ur.), *Trgovina ženama – Priručnik za novinare*, Astra, Beograd, 2003.

Deklaracija o eliminaciji nasilja nad ženama (The Declaration on the Elimination of Violence Against Women), usvojena Rezolucijom / RES/48/104, 20. decembra 1993. godine, od strane Generalne skupštine UN-a, <http://www.un-documents.net>.

Delibašić Veljko, *U kandžama prostitucije-krivičnopravni aspekt prostitucije*, Čigoja štampa, Beograd, 2010.

Derenčinović Davor, *Mit (o) korupciji*, NOCCI, Zagreb, 2001.

Direktna asistencija žrtvama trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini-Priručnik, Međunarodna organizacija za migracije-Misija u BiH, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, Državni koordinator za borbu protiv trgovine ljudima i ilegalne migracije, Sarajevo, 2008.

Dobovšek Bojan, Lamberger Igor, Slak Boštjan, „Međusobna povezanost organizovanog krimina-

liteta i terorizma”, u: Željko Bjelajac i Mina Zirojević, ur., *Organizovani kriminalitet, izazov XXI veka*, Zbornik radova sa Međunarodne naučne konferencije, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, 2012, str. 440–457.

Đorđević Jelena, Dekić Slobodanka (ur.), *Trgovina ženama: priručnik za novinare*, Astra, Beograd, 2003.

Educators and Human Trafficking: In-Depth-Review | Polaris Project, <http://www.sde.idaho>

Engels Fridrih, *Poreklo porodice, privatne svojine i države*, Kultura, Beograd, 1950.

England and Wales Court of Appeals, *Case of Regina v O*, EWCA Crim 2835(2008), <http://www.bailii.org>

Europol, *Crime Assessment: Trafficking of Human Beings into the European Union'* *Trafficking in Persons*, Berlin, October, 2001, <http://www.osce.org>

Filosofski rečnik, u redakciji I. T. Frolova, 6. izdanje, Moskva, 1991.

Filozofijski rečnik, Matica Hrvatska, Zagreb, 1984.

Flowers B. Ronald, *The Prostitution of Women and Girls*, McFarland, North Carolina, 1998.

Fomina Tatiana, Vogiatzi Maria, *Regionalne smernice za identifikaciju žrtava trgovine ljudima – Priručnik za Jugoistočnu Evropu*, Mreža Ariadne, YUCOM, Beograd, 2012.

Fuchs Eduard, *Illustrierte Sittengeschichte-Die Galante Zeit*, Verlag Albert Lang, München, 1910.

Galonja Aleksandra (NVO Atina), Jovanović Slađana (NVO Atina), *Zaštita žrtava i prevencija trgovine ljudima u Srbiji*, Zajednički program UNHCR, UNODC i IOM za borbu protiv trgovine ljudima u Srbiji, Beograd, 2011.

Gavrilović Zoran, „Definicija prostitucije”, <http://www.ZaMirZine.net>

Global Report on Trafficking in Persons – 2012, United Nations Office on Drugs and Crime,

United Nations publication, Sales No. E.13.IV.1, Vienna© United Nations, December, 2012.

Globalna procena prinudnog rada MOR-a za 2012. godinu, <http://www.ilo.org>.

Glonti Georgi, *Human Trafficking: Concept, Classification and Legal Issues (Theory and Practise)*, Transnational Crime&Corruption Centre, Tbilisi, Georgia, 2003.

Greenhouse Steven, "Forced Labor Said to Bind 12 Million", *New York Times*, May 12, 2005.

Greta – Grupa eksperata za suzbijanje trgovine ljudima, *Izveštaj o sprovođenju Konvencije Saveta Evrope o borbi protiv trgovine ljudima u Srbiji*, Sekretarijat Konvencije Saveta o borbi protiv trgovine ljudima, Generalni direktorat II – Demokracija, Savet Evrope F-67075 Strasbourg, Cedex, Francuska, 2013.

GRETA(2010)1, *Predlog odgovora na upitnik, za evaluaciju implementacije Konvencije SE o borbi protiv trgovine ljudima*, Council of Europe, 2010, <http://www.gov.me>

Hagopian Joachim, *Global Human Trafficking, a Modern form of Slavery*, Global Research, USA, April 15, 2014.

Hynes Patricia, „Rat i žene”, 2003, <http://www.freedomfight.net>

Henriques Fernando, *Historija prostitucije, Prostitucija primitivnih, klasičnih i istočnjačkih naroda*, Epoha, Zagreb, 1968.

Ignjatović Đorđe, *Kriminologija*, PIP Nomos, Beograd, 1996.

IOM - International Organization for Migration, *Opšti pregled psihološke podrške i usluga pruženih žrtvama trgovine ljudima*, IOM Publications, World Migration Report, Priština, 2003.

Ivkov-Džigurski Anđelija, *O interaktivnoj nastavi – prezentacija 1, Interaktivna – odgovorna nastava – prezentacija 2*, 2013, <http://www.dgt.uns.ac.rs>

Jain Neha, "Forced Marriage as a Crime against Humanity: Problems of Definition and

Prosecution", *Journal of International Criminal Justice*, Volume 6, Issue 5, Oxford University Press, Oxford, 2008, pp. 1013-1032.

Jensen Robert, Thornton Rebecca, "Early female marriage in the developing world", *Gender and Development*, vol. 11, no. 2, Oxfam GB, Oxford UK, 2003, pp. 9–19.

Jevtić Milica, „Prikriveni islednik”, <http://ipf.rs>.

Jokanović Evgenija, Martinovski Željka, Anđelković Marija i Vukasović Tamara, *Trgovina ljudima – naš odgovor, priručnik za vršnjačku edukaciju*, ASTRA (Akcija protiv trgovine ljudima) i Društvo Crvenog krsta Srbije i Crne Gore, Beograd, 2006.

Jordan D. Ann, *The Annotated Guide to the complete un Trafficking Protocol*, Global Rights, Washington, 2002.

Jovanović Miodrag, „Politička korupcija”, www.ius.bg.ac.rs

Kandić-Popović Zorica, *Pravna zaštita osnovnih ljudskih vrednosti u Centralnoj i Istočnoj Evropi i moderna biotehnologija*, Open Society Institute, Higher Education Support Program, Budapest, Hungary, 1999.

Kartusch Angelika, *Reference Guide for Anti-trafficking Legislative Review (Priručnik za reviziju zakonske regulative protiv trgovine ljudima)*, Ludwig Boltzmann Institute for Human Rights, Vienna, 00-557 Warsaw, 2001.

Kecman Bojana, „Psihosocijalna porodična patologija i delinkventnost”, *Engrami*, vol. 29, br.1–2, januar–jun 2007, Klinika za psihijatriju KCS, Beograd, 2007, str. 29–39.

Kelly Elizabeth, *Journeys of Jeopardy: A Review of Research on Trafficking in Women and Children in Europe*, Child and Women Abuse Studies Unit, University of North London, IOM, 2002.

Kelly Liz, Regan Linda, "Stopping Traffic: Exploring the extent of and responses to trafficking in women for sexual exploitation in the UK London", *Home Office, Police Research Series*, Paper 125, London, 2000.

Knežević Saša, „Primena posebnih dokaznih radnji u suzbijanju trgovine ljudima”, u: Predrag Dimitrijević, Miomira Kostić, Saša Knežević, ur., *Trgovina ljudima-Pravna zaštita u međunarodnim i nacionalnim okvirima*, Pravni fakultet Univerziteta u Nišu, Niš, 2011, str. 183–205.

Korićanac Irena, *Trgovina ljudima, trauma i psihoterapija*, Zaključci i preporuke sa međunarodne konferencije Savremeni psihosocijalni izazovi u borbi protiv trgovine ljudima, Astra, Beograd, 2013.

Korupcija u Srbiji – Iskustvo građana, United Nations Office on Drugs and Crime, Republika Srbija – Republički zavod za statistiku, Beč, 2011.

Kristof Nicholas, “Slavery in our Time”, *New York Times*, New York, January 22, 2006.

Krivični zakonik Republike Srbije, („Sl. glasnik RS”, br. 85/2005, 88/2005 – ispr., 107/2005 – ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012 i 104/2013), 2014.

Kuburović Zorica, „Religija i mladi”, *Religija i tolerancija*, Vol. 7, br.12, CEIR, Novi Sad, 2009, str. 217-233.

Kulenović-Latas Šejla, Kulaglič Samir, Hadžić Kadira (ur.), *Međunarodni priručnik o pravdi za žrtve odnosno o korištenju i primjeni Deklaracije Ujedinjenih nacija o osnovnim principima pravde za žrtve zločina i zloupotrebe moći*, Viktimološko društvo Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 2002.

La Strada International, *Violation of Women's Rights-A cause and consequence of trafficking in women*, La Strada International (LSI), Amsterdam, 2008.

Lalić Velibor, *Trgovina ljudima u Bosni i Hercegovini*, Defendologija centar za bezbjednosna, sociološka i kriminološka istraživanja, Banja Luka, 2007.

Lazarević Ljubiša, *Krivično pravo Jugoslavije posebni deo*, Savremena administracija, Beograd, 1995.

Leksikografski zavod „Miroslav Krleža”, *Enciklopedija Leksikografskog zavoda*, Leksikografski zavod FNRJ, Zagreb, 1961.

Levenkron Nomi, *Another Delivery from Tashkent- Profile of the Israeli Trafficker*, Hotline for Migrant Workers, Tel Aviv, Israel, 2007.

Limanowska Barbara, *Trafficking in Human Beings in Southeastern Europe*, UNICEF, UN OHCHR, OSCE-ODIHR, Beograd, 2002.

Lindgren Magnus, Nikolić-Ristanović Vesna, *Žrtve kriminaliteta: međunarodni kontekst i situacija u Srbiji*, Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju - Misija u Srbiji, Odeljenje za sprovođenje zakona, Beograd, 2011.

Lookadoo Regan, “Human Trafficking and Teacher Awareness: Equipping Teachers with Knowledge and Resources to Combat Human Trafficking”, <http://www.campbellsville.edu>.

Lukić Tatjana, *Posebnosti krivičnog postupka za organizovani kriminal, terorizam i korupciju*, Pravni fakultet, Centar za izdavačku delatnost, Novi Sad, 2008.

Mandić Aleksandra, „Interaktivno učenje u problemskoj nastavi”, 2011, www.edu-soft.rs.

Masleša Ramo, *Teorije i sistemi sigurnosti*, Magistrat, Sarajevo, 2001.

Matijašević Jelena, Bjelajac Željko, „Značaj usaglašavanja zajedničkih strategija Republike Srbije sa državama Jugoistočne Evrope u oblasti sprečavanja ilegalnih migracija i krijumčarenja ljudi”, u ur: Dragan Đukanović, Vladimir Trapara, *Srbija u Jugoistočnoj Evropi*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Hanns Seidel Stiftung, Beograd, 2013, str. 234–250.

Mijalković Saša, „Karakteristike i dominantna obeležja savremenog organizovanog kriminaliteta”, u: Željko Bjelajac i Mina Zirojević, ur., *Organizovani kriminalitet, izazov XXI veka*, Zbornik radova sa Međunarodne naučne konferencije, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, 2012, str. 53–79.

Milić Aleksandar, *Etiologija nasilja u porodici kao faktor osnovne prevencije – Priručnik za postu-*

panje subjekata zaštite, Gender centar – centar za jednakost i ravnopravnost polova, Banja Luka, 2008.

Milić Dario, Stilinović Marko, *Lišenje slobode u kaznenom postupku*, Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, 2011.

Miller Elisabeth et al, "Migration, sexual exploitation, and women's health: A case report from a community health center", *Violence Against Women*, 06/2007; 13:486–97, 2007, pp. 486–497.

Milutinović Milan, *Kriminologija*, Savremena administracija, Beograd, 1985.

Mirčić Vučko, „Položaj žrtava trgovine ljudima u krivičnom postupku”, *Pravda u tranziciji*, broj 3/06, Tužilaštvo za ratne zločine, Beograd, 2006.

Mišić Vladimir, „Dva tipa trauma”, <http://www.vaspсихолог.com>

Modli Duško & Korajlić Nedžad, *Kriminalistički rječnik*, Centar za kulturu, Tešanj, 2002.

Mršević Zorica, *Trgovina ženama*, Asocijacija za žensku inicijativu, Beograd, 2001.

Mujović-Zornić Hajrija, „Donacija i transplantacija organa”, Beograd, 2013, <http://www.ius.bg.ac.rs>

Muratbegović Elmedin, Đuderija Saliha, Rizvo Samir, Poturković Mirsada, Arula Bojan, Jurošević Mile, Hunčak Samira, *Priručnik za multidisciplinarnu edukaciju edukatora stručnih radnika centara za socijalni rad u oblasti trgovine ljudima*, Ministarstvo sigurnosti BiH, Sarajevo, 2014.

Nacionalna strategija za borbu protiv organizovanog kriminala, „Sl.glasnik RS”, br. 23/09, Beograd, 2009.

Niesner Elvira, Jones Pauly Christina, *Trafficking in Women in Europe, Prosecution and Victim Protection in a European Context-A study carried out by the Frankfurter Institut für Frauenforschung (FIF)*, Kleine Verlag, Bielefeld, Germany, 2001.

Nikolić-Ristanović Vesna, Čopić Sanja, Miliwojević Sanja, Simeunović-Patić Biljana, Mihić

Biljana, *Trgovina ljudima u Srbiji/Trafficking in people in Serbia/*, Viktimološko društvo Srbije i OEBS, Beograd, 2004.

OSCE Ministerial Council, Decision No. 8/07 Combating Trafficking in Human Beings for Labour Exploitation, Madrid, 30. November 2007.

OSCE Permanent Council, Decision No. 557/Rev. 1 OSCE Action Plan to Combat Trafficking in Human Beings, Vienna, 7. July 2005.

Pajić Denis, „Zaštita osjetljivih svjedoka u krivičnom postupku”, *Analiz Pravnog fakulteta u Zenici*, Issue no.6 /2010, Pravni fakultet u Zenici, Zenica, 2010, str. 93–116.

Passas Nikos, „Prekogranični kriminal i dodirne tačke legalnih i nelegalnih učesnika” u: : Petrus C. van Duyne i Stefano Donati (ur): *Colloquium Group on Cross-Border Crime: „Feudalizam u novom obličju — Ogledi o klijentelizmu, korupciji, organizovanom kriminalu i pokušajima reforme”*, Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju, Misija u Srbiji & The Organization for Security and Co-operation in Europe Vienna, Austria, Wolf Legal Publishers, Nijmegen, The Netherlands, Beograd, 2007, str. 121–155.

Pavićević Olivera, Simeunović-Patić Biljana, „Srbija i (anti) heroji”, *Sociologija*, Vol. XLVII, N° 2, Institut za sociološka istraživanja, Beograd, 2005, str. 161–182.

Petak Olga, *Socijalni i socijalnopsihološki faktori regrutiranja uličnih prostitutki*, Filozofski fakultet, Zagreb, 1980.

Petrović Borislav, *Uvod u kriminalistiku*, University AAB-Prishtine, Univerzitet u Sarajevu - Fakultet kriminalističkih nauka, Prishtine, 2006.

Počuča Milan, *Porodično pravo*, Pravni fakultet Univerziteta Privredna akademija, Novi Sad, 2010.

Počuča Milan, Šarkić Nebojša, *Porodično pravo i porodičnopravna zaštita*, Pravni fakultet Univerziteta Union i JP Službeni glasnik, Beograd, 2011.

Policy and legislative recommendations towards the effective implementation of the non-punishment provision with regard to victims of trafficking, OEBS, Vienna, Austria, 2013.

Politika i pravne preporuke za delotvorno sprovođenje odredbe o nekažnjavanju žrtava trgovine ljudima, Misija OEBS-a u Srbiji, Beč, Austrija, 2014.

Posebni protokol o postupanju pravosudnih organa u zaštiti lica koja su žrtve trgovine ljudima u Republici Srbiji, Ministarstvo pravde RS, Beograd, 2012.

Poslodavci i dečiji rad, International Labour Organization, Priština, 2009.

Preporučeni principi i smernice za pitanja ljudskih prava i trgovine ljudima, Izveštaj Visokog komesara UN za ljudska prava podnet Ekonomskom i socijalnom savetu UN, E/2002/68/Dodatak 1 od 20.05. 2002.

Primorac Igor, „Da li je prostitucija nemoralna? Ogled iz primijenjene etike”, *Filozofska istraživanja*, br.11, Zagreb, 1991, str. 675–692.

Primorac Igor, *Etika i seks*, Službeni glasnik, Beograd, 2007.

Profiling the Traffickers: 016 Workshop, The Vienna Forum to fight Human Trafficking, 13–15 February 2008, Austria Center Vienna Background Paper, United Nations Global Initiative to Fight Human Trafficking – UN.GIFT, 2008.

Promene u percepciji trgovine ljudima među decom i mladima u Srbiji – uporedna analiza četiri istraživanja javnog mnjenja NVO ASTRA, Beograd, 2012.

Radišić Jakov, „Presaðivanje delova čovečijeg tela drugome: pravna pitanja”, *Pravo – teorija i praksa*, 5–6/2001, Univerzitet Privredna akademija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, 2001, str. 41–50.

Ramljak Alija, Halilović Haris, *Viktimologija*, Fakultet kriminalističkih nauka u Sarajevu, Sarajevo, 2004.

Rao Smriti & Presenti Christina, “Understanding Human Trafficking Origin: A Cross-Country Empirical Analysis”, in *Feminist Economics*, vol. 18, no. 2 (April, 2012), Rice University, Houston, 2012, pp. 231–263, esp. pp. 233–234.

Raymond Barbara Bisantz, *The Baby Thief: The Untold Story of Georgia Tann, the Baby Seller Who Corrupted Adoption*, N.Y.: Union Square Press, 1st ed, New York, 2007, pp. 249–250.

Razvoj modula tečaja o suzbijanju trgovine ljudima za sudije i državne tužioce – Nacrt priručnika za tečaj, Stability Pact for South Eastern Europe, Međunarodni centar za razvoj migracijske politike (International Centre for Migration Police Development), Sofija, Bugarska, 2003.

Renovčević Anja, „Radna eksploatacija ilegalnih imigranata u zemljama razvijenog severa”, *Sociologija*, Vol. LV (2013), N° 2, Sociološko udruženje Srbije i Crne Gore i Filozofski fakultet – Institut za sociološka istraživanja, Beograd, 2013, str. 299–316.

Rodriguez Iris, Hirst Ynez L&CS 123, *The Effect Poverty has on Sex Trafficking*, Final: Research Paper, <http://vwordpress.stmarys-ca.edu>

Roland J. Reinhardt, *An Ethnographic Analysis of the Trafficking of East European Women in Cook County*, Illinois, Department of Law Enforcement and Justice Administration, Western Illinois University, USA, 2002.

Roy Saberi, “The Psychology of Crime”, <http://ezinearticles.com>

Saćić Željko, *Organizirani kriminal – metode suzbijanja*, Informator, Zagreb, 2001.

Sarkar Kamallesh et al, „Zoung age is a risk factor for HIV among female sex workers – An experience from India”, *Journal of Infection*, 2005, (vol): 1–5, and Kamallesh Sarkar et al, “Epidemiology of HIV Infection among Brothel-based Sex Workers in Kolkata, India”, *Journal of Health, Population, and Nutrition*, 23(3), Dhaka, 2005, pp. 231–235.

Savet Evrope, *Evropski kodeks policijske etike*, 2001.

Savet Evrope, *Kodeksi ponašanja za zvaničnike*, 2000.

Savet Evrope, *Prep. (2006) 8 o Pomoći žrtvama kriminala*, 2006.

Savet Evrope, *Preporuka br. R (87) 19 o organizovanju prevencije kriminaliteta*, 1987.

Savet Evrope, *Rezolucija 690 (1979) o Deklaraciji o policiji*, 1979.

Seksualna eksploatacija dece-Regionalni izveštaj, Save the Children, Sarajevo, 2012.

Siddharth Kara, "Sex Trafficking – Inside the Business of Modern Slavery", *Columbia University Press*, Januar, 2009, Columbia University, New York, 2009.

Sl. glasnik RS, br. 101/2005, 63/2009 – odluka US i 92/2011.

Sl. glasnik RS, br. 107/2005, 109/2005 – ispr., 57/2011, 110/2012 – odluka US i 119/2012.

Sl. glasnik RS, br. 107/2005, 72/2009 – dr. zakon, 88/2010, 99/2010, 57/2011, 119/2012 i 45/2013 – dr.

Sl. glasnik RS, br. 22/2009.

Sl. glasnik RS, br. 24/2011.

Sl. glasnik RS, br. 32/2013.

Sl. glasnik RS, br. 42/2002, 27/2003, 39/2003, 67/2003, 29/2004, 58/2004 – dr. zakon, 45/2005, 61/2005, 72/2009, 72/2011 – dr. zakon, 101/2011 – dr. zakon i 32/2013.

Sl. glasnik RS, br. 43/2003, 51/2003 – ispr., 61/2005, 101/2005 – dr. zakon, 5/2009, 54/2009, 50/2011, 70/2011 – usklađeni din. izn., 55/2012 – usklađeni din. izn., 93/2012, 47/2013 – usklađeni din. izn., 65/2013 – dr. zakon i 57/2014 – usklađeni din. izn.

Sl. glasnik RS, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 i 55/2014.

Sl. glasnik RS, br. 85/2005.

Sl. glasnik RS, br. 97/2008.

Smolinski Carol, *Monitoring and Combating Trafficking in Persons: How are we doing?*, Hearing before the subcommittee on Near Eastern and South Asian Affairs of the Committee on Foreign Relations United States Senate, March 7, 2002.

Spalević Žaklina, Počuča Milan, Bjelajac Željko, "Terrorist activities and internet government with focus on importance of prevention within a family", *Technics Technologies Education Managment*, Volume 8 / Number 1/2013, DRUNPP, Sarajevo, 2013, pp. 195–204.

Stojanović Zoran, *Komentar Krivičnog zakonika*, Službeni glasnik, Beograd, 2006.

Škulić Milan, *Krivično procesno pravo*, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet Beograd, Beograd, 2009.

Škulić Milan, *Maloletnici kao učinioci i kao žrtve krivičnih dela*, Dosije, Beograd, 2003.

Šoškić Nataša, *Oblici i načini suzbijanja korupcije*, Akademska štampa, Zemun, 2004.

Špadijer-Džinić Jelena, *Socijalna patologija*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1988.

Tadić Irena, Cvetković Marija, *Zaštita žrtava trgovine ljudima, posebno u svetlu novog ZKP-a – Istraživanje za Pravnu kliniku za suzbijanje trgovine ljudima*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2011.

Tannous Isabelle (ur.), *EUROPA VON A BIS z Taschenbuch der europäischen Integration*, Europa Union Verlag GmbH, Bon, 2002.

The Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women – CEDAW, UN, New York, 1979.

The European Court of Human Rights (ECHR), *Avsar protiv Turske*, § 430; *Edimici protiv Turske*, § 157; *Semse Onen protiv Turske* § 100.

The State Department, *Trafficking in Persons Report*, 2013, <http://www.state.gov>.

The United Nations Convention against Transnational Organized Crime – UNCTOC, 2000.

Todorov Danica, *Žene i diskriminacija -Rezultati istraživanja o iskustvu žena zaposlenih u javnim preduzećima i organima uprave u AP Vojvodine o rodno zasnovanoj diskriminaciji*, Pokrajinski ombudsman, Novi Sad, 2012.

Trevis Jeremy, *Policing in Transition*, Plenary Address at the Fourth Biennial Conference: International Perspectives on Crime, Justice and Public Order, Budapest, Hungary, 1998.

Trgovina ljudima i krijumčarenje migranata – Smernice za međunarodnu saradnju, Ured Ujedinjenih naroda za drogu i kriminal (UNODC), Ured za regionalni program za Jugoistočnu Evropu, februar, 2010.

Trgovina ljudima u svrhu radne eksploatacije – Referentni materijal sa osvrtom na Bosnu i Hercegovinu, Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini, juli, 2011.

Ujedinjene nacije, *Kodeks ponašanja za policijske službenike*, 1979.

Ujedinjene nacije, *Komesarov Vodič za demokratsko obavljanje policijskih poslova u Federaciji Bosne i Hercegovine*, Sarajevo, 1996.

Ujedinjene nacije, *Međunarodni sporazum o građanskim i političkim pravima*, 1966.

Ujedinjene nacije, *Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima*, 1949.

Uloga policije u zajednici u izgradnji poverenja u manjinskim zajednicama, Finalni izveštaj, OEBS, Beč, 2002.

UN Convention on the Rights of the Child (CRC), 1989.

UN Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power, Rezolucije Generalne skupštine 40/34 od 29.11.1985.

UN Office of the High Commissioner for Human Rights, *Recommended Principles and Guidelines on Human Rights and Human Trafficking*, E/2002/68/Add.1, 20. May 2002.

United Nations, *Vienna Convention on the Law of Treaties*, Treaty Series, vol. 1155, Article 27, Vienna, 1969.

Van Duyne Petrus, "Definitions of Organized Crime from other countries", *Organized Crime Research*, The Netherlands, 1996.

Vidanović Ivan, *Rečnik socijalnog rada*, Udruženje stručnih radnika socijalne zaštite Srbije; Društvo socijalnih radnika Srbije; Asocijacija centra za socijalni rad Srbije; Unija studenata socijalnog rada, Beograd, 2006.

Weissbrodt David & Anti-Slavery International, *Abolishing Slavery and its Contemporary Forms*, Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, New York, 2002.

Wennerholm G. Carolina, *A Resource Book for Working Against Trafficking in Women and Girls, Baltic Sea Region*, Kvinnoforum, Stockholm, 3rd Edition, February, 2002.

Williams Phil, "Trafficking in women and children: A market perspective", *Transnational Organized Crime, Special Issue Illegal Immigration and Commercial Sex – the New Slave Trade*, Vol. 3–4, 1999, pp. 145–170.

Zakon o policiji RS, „Sl. glasnik RS”, br. 101/2005, 63/2009 – odluka US i 92/2011.

Zirojević Mina, „Tradicionalna shvatanja o kriminalu, organizovanom kriminalu i transnacionalnom organizovanom kriminalu”, u: Željko Bjelajac i Mina Zirojević, ur., *Organizovani kriminalitet, izazov XXI veka*, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, 2012, str. 19–35.

Žarković Milan et al., *Krivičnopravni sistem i sudska praksa u oblasti borbe protiv trgovine ljudima u Srbiji*, Zajednički program UNHCR, UNODC i IOM za borbu protiv trgovine ljudima u Srbiji, Beograd, 2011.

Žegarac Nevenka, Baucal Aleksandar, Gvozden Uglješa, *Ničija deca-Trgovina decom u Srbiji i Crnoj Gori*, CETI-Centar za evaluaciju, testiranje i istraživanje, Save the Children, Beograd, 2005.

INTERNET IZVORI:

- <http://atina.org.rs>
<http://de.wikipedia.org>
<http://eurojust.europa.eu>
<http://free.ngo.pl>
<http://hr.wikipedia.org>
<http://journalism.berkeley.edu>
<http://limun.hr>
<http://mondo.rs>
<http://peregrina.at>
<http://prijedor24.com>
<http://serbian.serbia.usembassy.gov>
<http://sh.wikipedia.org>
<http://sps.org.rs>
<http://sr.wikipidia.org>
<http://stazenezele.rs>
<http://thecnnfreedomproject.blogs.cnn.com>
<http://thewhiterosemovement.com>
<http://vaw.sagepub.com>
<http://wol.jw.org/hr>
<http://www.antislavery.org>
<http://www.astra.org.rs>
<http://www.b92.net>
<http://www.bailii.org>
<http://www.bihat.ba>
<http://www.blic.rs>
<http://www.bolnica-vita.co.rs>
<http://www.cbsnews.com>
<http://www.centarzztlj.rs>
<http://www.civilnodrustvo.hr>
<http://www.coe.int>
<http://www.dadalos.org>
<http://www.ecpat.net>
<http://www.euractiv.rs>
<http://www.fbi.gov>
<http://www.forwarduk.org.uk>
<http://www.globalissues.org>
<http://www.guardian.co.uk>
<http://www.ilo.org>
<http://www.index.hr>
<http://www.interpol.int>
<http://www.ius.bg.ac.rs>
<http://www.kyivpost.com>
<http://www.labris.org.rs>
<http://www.ligadoktora.com>
<http://www.mayoclinic.org>
<http://www.medija.club.cg.yu>
<http://www.mup.gov.rs>
<http://www.naslovi.net>
<http://www.newsmart.me>
<http://www.no2slavery.ru>
<http://www.novosti.rs>
<http://www.onhealth.com>
<http://www.ordinacija.hr>
<http://www.orphanhopeintl.org>
<http://www.osce.org>
<http://www.oslobodjenje.ba>
<http://www.parlament.rs>
<http://www.pobjeda.me>
<http://www.policymic.com>
<http://www.politika.rs>
<http://www.prafak.ni.ac.rs>
<http://www.pravoslavni-odgovor.com>
<http://www.psihoterapija.org.rs>
<http://www.rts.rs>
<http://www.sde.idaho>
<http://www.smedia.rs>
<http://www.spiegel.de>
<http://www.srbijadanas.com>
<http://www.thecode.org>
<http://www.unanima-international.org>
<http://www.un-documents.net>

<http://www.undp.ro>

<http://www.ungift.org>

<http://www.unicef.org>

<http://www.unodc.org>

<http://www.unric.org>

<http://www.wearecherished.com>

<http://www2.unwto.org>

<https://exoduscry.com>

PRILOG

1. KLJUČNA PITANJA I ODGOVORI

Šta se podrazumeva pod pojmom globalizacija?

Pojam globalizacije se koristi za opisivanje promena u društvima, kulturi i svetskoj ekonomiji, koje dovode do značajnog porasta međunarodne razmene. Takođe, globalizacija odražava proces, uspostavljanja globalnih vrednosti koje prevazilaze okvire nacionalnih država.

Koje su pozitivne, a koje negativne strane globalizacije?

Razvojem komunikacija i približavanjem ekonomija došli smo do jedinstvenog svetskog tržišta, polako unifikujemo zakone i vrednosti. Ljudi, robe, kapital, ideje, vrednosti postaju vidljivije i lakše se prenose, granice nestaju... S druge strane imamo argumente koji globalizaciju predstavljaju kao novi oblik ropstva i dominacije bogatih nad siromašnima. Pojedini analitičari/skeptici tvrde da je to pošast koja ubija svaki tračak nacionalnog bića, počevši od kulture, jezika, vojske, pisma, muzike, sve do nacionalne države i osećaja nacionalnosti.

Kako je globalizacija uticala na porast i raznolikost organizovanog kriminala?

Globalizacija je umnožila prekogranične veze i učestalost povezivanja u ekonomiji, politici i kulturi. Bilo je neizbežno da i kriminalna udruženja slede taj put. Globalizacija je dovela do porasta i raznolikosti organizovanog kriminala, pretvarajući ga u globalnu bezbednosnu pretnju. Tako globalizovan organizovani kriminal postao je jedna od vodećih svetskih ekonomskih i oružanih sila. Međunarodna krivična tržišta su postala glavni centri moći, gde organizovane kriminalne organizacije demonstriraju ogromnu silu služeći se nasiljem i korupcijom. Globalni domet i ogromna snaga međunarodne mafije utiču na ceo svet doprinoseći konstantnoj destabilizaciji i pretnji miru.

Šta se podrazumeva pod pojmom alijenacija?

Otuđenje ili alijenacija (*lat. alienatio, nem. Entfremdung*) je ključni pojam u filozofiji Hegela, Fojerbaha, Marksa, i kasnijih filozofa idealističke i marksističke tradicije. Ono označava stanje čoveka u kojem njegova dela, proizvodi ili ideje postaju suprotstavljena moć koja ga potčinjava, njemu strana i nezavisna od njegove delatnosti i egzistencije.

Zašto je „otuđenost čoveka od čoveka”, jedan od vodećih razloga što ljudi čine razna zlodela o kojima svakodnevno možemo slušati?

Otuđenost je uzrok međusobnog nerazumevanja među ljudima. Otuđenost je uzrok hladnoće, pomračenosti i okorelosti srca, ravnodušnosti prema bližnjima, ravnodušnosti prema duhovnom. „Otuđenost čoveka od čoveka”, naposljetku i jeste jedan od vodećih razloga što ljudi čine razna zlodela. Svedoci smo brutalnih zločina, koji su pokazatelji otuđenja u savremenom društvu, u kojem se razvija sve veći nemoral i moralna neosetljivost prema drugima. Jedan od takvih bestijalnih zločina je zločin trgovine ljudima.

Šta se podrazumeva pod pojmom industrija seksa ili seks-industrija?

Industrija seksa ili seks-industrija zajednički je naziv za sve ekonomske, odnosno komercijalne aktivnosti koje predstavljaju neposredno ili posredno pružanje seksualnih usluga, koje se eufemistički nazivaju zabava za odrasle. Pod time se podrazumeva širok dijapazon raznih fenomena - od proizvodnje i prodaje raznoraznih seksualnih pomagala u seks-šopovima, preko izdavanja časopisa za muškarce, te pornografije i prostitucije u svim oblicima.

Koja vam je prva asocijacija na termin ropstvo?

Obično je prva asocijacija na termin „ropstvo“ vezana za dolazak afričkih robova u Ameriku, njihovo držanje u nehumanim uslovima, rad na plantažama, izrabljivanje i mučenje, a potom ukidanje ropstva.

KAKO SE MOŽE DEFINISATI ROPSTVO?

ROPSTVO JE DRUŠTVENI ILI PRAVNI STATUS POJEDINCA – ROBA, KOME SU ODUZETA LJUDSKA PRAVA, I VLASNIŠTVO JE DRUGE OSOBE ILI ZAJEDNICE. ROB SE POSTAJE ROĐENJEM, KUPOVINOM ILI ZATOČENJEM. ROBOVI SE DRŽE PROTIV NJIHOVE VOLJE RADI MATERIJALNE, FINANSIJSKE, SEKSUALNE ILI DRUGE KORISTI.

Da li se mogu uporediti klasični oblici ropstva sa sadašnjim oblicima modernog ropstva?

Savremeno ropstvo određuje se kao posedovanje ili kontrola odrasle osobe ili deteta uskraćivanjem slobode i eksploatacijom radi zarade, koja podrazumeva i seksualno iskorišćavanje, a to prate nasilje, prinuda ili prevara, ali i sve drugo što podseća na robovlasnički odnos. Savremeno ropstvo, koje odlikuje širok dijapazon eksploatatorskih formi karakterističnih za vreme u kojem živimo, po mnogo čemu je nehumanije, brutalnije i perfidnije.

Šta se podrazumeva pod pojmom trgovina ljudima?

Trgovina ljudima, prema definiciji Ujedinjenih nacija, znači vrbovanje, prevoz, transfer, smeštaj ili prihvatanje lica, upotrebom pretnje ili upotrebom sile, u svrhu eksploatacije. Pored ličnih faktora koji dovode pojedine osobe, posebno žene, u položaj trafikovanja, postoje i društveni faktori kao što su: nezaposlenost, siromaštvo, nedostatak obrazovanja, kao i organizovani kriminal u vidu seks industrije.

Koji su karakteristični oblici eksploatacije žrtava trgovine ljudima?

Oblici eksploatacije mogu imati širok dijapazon, od seksualne eksploatacije, eksploatacije radne snage, uključivanja u kriminal, odstranjivanja i prodaje ljudskih organa, prisilne vojne službe, prisilnih brakova, itd.

Šta se podrazumeva pod pojmom seksualna eksploatacija?

Seksualna eksploatacija ili seks trafficking, dominantan je oblik trgovine ljudima u svrhu komercijalnog seksualnog iskorišćavanja, koje se odvija na raznim mestima (industrija seksa, bordeli, ulice, saloni za masažu i dr.). Trgovina ljudima za potrebe seksualne eksploatacije postala je vodeća kategorija ovog kriminala, u odnosu na druge, iz prostog razloga što konstantno akumulira najveću dobit za počiniocima ovog krivičnog dela.

Šta obuhvata seksualna eksploatacija dece?

Seksualna eksploatacija dece obuhvata: upotrebu devojčica i dečaka u seksualnim aktivnostima za naknadu u novcu ili u naturi na ulicama ili u zatvorenom prostoru, u mestima kao što su bordeli, diskoteke, saloni za masažu, barovi, hoteli, restorani, itd.; trgovinu devojčicama i dečacima i adolescentima za prostituciju; dečiji seks turizam; uključivanje dece u proizvodnju, promociju i distribuciju pornografskih sadržaja; upotrebu dece u seksualnim emisijama (javno ili privatno).

Šta se podrazumeva pod pojmom internet pedofilija?

Većina dečijih zlostavljača koristi internet kao medij, jer u anonimnosti mogu doći do dečije pornografije, tako da je internet pomogao razvoj i širenje pedofilije i kao takav predstavlja sredstvo za vršenja krivičnog dela. Internet sada obezbeđuje pedofilima nesmetano i bezbrižno praćenje dece, uključivanje u njihove aktivnosti, igru i zabavu. Takođe, on pruža i izlaz, odnosno mogućnost bežanja u anonimnost kada se god oseti opasnost od razotkrivanja.

Kako možete objasniti „dečiji seks turizam“?

To je još jedan aspekt seksualne eksploatacije dece, koji dobija na sve većem značaju. Konkretno, „dečiji seks turizam“ se odnosi na dela koja su počinili oni koji putuju ili koriste svoj status koji imaju kao turisti, kako bi seksualno iskorišćavali decu. Smatra se da je to jedan od podtipova dečje prostitucije sa jasnim vezama ka turističkoj industriji. Takvim okolnostima doprinosi i internet sa svojim neprimerenim sadržajima kojima normalizuje devijantne seksualne prakse i omogućava trgovcima ljudima, makroima i kupcima-pedofilima da se međusobno pronađu i realizuju amoralne strasti.

Šta je radna eksploatacija u kontekstu trgovine ljudima?

Oblik koji se može definisati i kao određeni vid prisilnog ropstva. Naime, prinudni rad, veoma često dolazi do izražaja kada se beskrupulozni poslodavci pojavljuju u ulozi počinitelaca krivičnog dela, vešto koristeći praznine u tumačenju i primeni zakona kako bi eksploatisali ugrožene radnike. Pri tom, ima posebno podložnih i ranjivih grupa ljudi, pogodnih za radnu eksploataciju, iz razloga određenih političkih i socioekonomskih faktora na globalnom nivou. Postoji i prilično veliki opseg mogućnosti izbora i vrbovanja žrtava, ali i načina eksploatacije. Naročito je izložena grupacija imigranata, ali naravno, ništa manje nisu u opasnosti i pojedinci koji su prisiljeni da rade u matičnim zemljama. U naročito specifičnom i teškom položaju su žene i devojke koje rade po kućama, a koje su žrtve prinudnog ili dužničkog rada. Naime, one mogu biti i jesu usput i seksualno eksploatisane, što njihov status čini kompleksnim, posebno s aspekta psihofizičkih posledica i tortura.

Koji su oblici prisilnog rada?

Oblici prisilnog rada su: dužnički rad, prisilno služenje u domaćinstvima, prisilni i dužnički rad među radnicima migrantima, prisilni rad dece, itd.

Šta je to dužnički rad?

Jedan od oblika eksploatacije u kontekstu trgovine ljudima je i tzv. „dužnički rad”. Žrtva-dužnik, radi besplatno, obično i prisilno za lice/lica kojima duguje kako bi otplatio dug, na određeno ili neodređeno vreme, u odnosu na iznos duga.

Koje su karakteristike prisilnog rada i dužničkog rada među radnicima migrantima?

Sa ekspanzijom globalizacije i širokim razmerama ekonomske krize, sve veći broj formalnih i neformalnih privrednih sektora se oslanja na radnike migrante, posebno ilegalne imigrante, čija je glavna „kvalifikacija” izloženost i ranjivost, pogodna za radnu eksploataciju. Stvaran broj žrtava te vrste eksploatacije teško je precizno proceniti. Međutim, zna se da su plaćeni „kao za džeparac” ili uopšte nisu plaćeni. Žive u napuštenim zgradama i improvizovanim skloništima bez vode, struje ili grejanja. Uskraćena su im elementarna ljudska prava.

Koliko je zastupljeno prisilno služenje u domaćinstvu kao oblik prisilnog rada?

Milioni ljudi širom planete na razne načine su prisiljeni da kao savremeni robovi, obavljaju teške poslove u domaćinstvima, porodičnim farmama, porodičnim manufakturama ili jednostavno služe kao sluge i „mašine za pranje sudova”, radeći neprekidno bez ikakve zaštite. Takav rad je jedinstven oblik prisilnog rada, nevidljiv je i odvija se u okviru neformalnih „radnih mesta”, sa okruženjem koje je naročito pogodno za radnu eksploataciju, jer vlasti ne mogu imati uvid i pregledati privatne posede na jednostavan način, kao što je to slučaj kada su u pitanju formalna radna mesta. Takođe, mogućnosti detekcije ovog oblika zloupotrebe rada ljudi, utoliko su teže, jer je radna eksploatacija vezana za prostor, gde je radnik izolovan i koji često ne deli sa drugim radnicima.

Po čemu je karakterističan prisilni rad dece?

Dečiji rad između ostalog opstaje iz razloga izostanka socijalnog odgovora, jer odgovarajuće obrazovanje nije dostupno, siromaštvo njihovih porodica im rano nameće takav zahtev i odgovornost, a socijalne norme su po tom pitanju tolerantne i takva ponašanja smatraju prihvatljivim. Dakle, faktori koji izazivaju dečiji rad međusobno su povezani. Ako bi tražili najjednostavniji odgovor na pitanje, šta je to zapravo dečiji rad, on bi glasio: to je ona vrsta rada koja šteti dobrobiti deteta, onemogućava njegovo obrazovanje, narušava zdravlje i pravilan razvoj, ostavljajući posledice po budući život.

Šta je to „prisilni brak”?

Rano stupanje u brak odnosi se na bilo koju vrstu braka deteta mlađeg od 18 godina. Dok se nametanje braka deci tiče oba pola, devojke i devojčice su nesrazmerno više pogođene, jer predstavljaju većinu žrtava. Njihov ukupan razvoj je ugrožen, ostavljene su i socijalno izolovane sa malo obrazovanja, veština i mogućnosti za zapošljavanje i samospoznaju. Takve okolnosti ostavljaju decu-neveste „podložnije siromaštvu”, koje je ponekad, istovremeno posledica i uzrok dečijeg braka. Dečiji brak je sada široko priznat kao kršenje dečijih prava, direktan oblik diskriminacije devojčica koje su kao rezultat prakse često lišene njihovih osnovnih prava, na zdravlje, obrazovanje, razvoj i jednakost. Tradicija, religija i siromaštvo nastavljaju da održavaju praksu dečijeg braka.

Nezakonito usvajanje i prodaja dece je jedan od učestalih oblika trgovine ljudima, iz kog razloga?

Nezakonito usvajanje i prodaja dece je jedan od učestalih oblika trgovine ljudima, gde u praksu prodaje dece mogu biti uključeni roditelji, bliske osobe, staratelji, medicinsko osoblje i mnogi drugi koji imaju mogućnost neposrednog kontakta sa decom. Uobičajena svrha prodaje dece je u vezi sa ilegalnim usvajanjem, mada može biti u pitanju seksualno iskorišćavanje ili neka druga vrsta iskorišćavanja u širokoj lepezi eksploatatorskih formi zločina trgovine ljudima.

Šta podrazumeva trgovina ljudskim organima?

U poslednje vreme, oblik trgovine ljudima, zarad odstranjivanja organa, kao najmračnija i najbizarnija pojava modernog doba, dobija na značaju i pažnji međunarodne javnosti, koja se suočava sa činjenicom da crno tržište trgovine ljudskim organima, nikada nije bilo razvijenije. Cene „delova” tela se razlikuju od regiona do regiona, a negde dostižu vrednost koja nameće frapantnu analogiju, „da čovek više vredi mrtav nego živ”. Kada se upotrebe reči „transplantacija organa”, obično se misli na dobijanje organa od preminulih osoba. Međutim, zbog nedostataka organa za transplantacije, presađivanje se često izvodi i od živih srodnih i nesrodnih davalaca. Istovremeno, zbog izražene razlike između potražnje i slabe ponude, bolesnici širom sveta su prinuđeni da vrše potragu za pojedinim organima, što ih usmerava ka prodavcima organa koji imaju interes da u tom „poslu” profitiraju.

Da li postoji praksa trgovine organima preminulih osoba?

Postoji takva praksa i takvi slučajevi nisu nažalost izolovani. Više puta je bila šokirana javnost kada su otkriveni detalji o nezakonitoj trgovini „rezervnim delovima za ljudsko telo”. To je zapravo „mračan biznis” gde se kupuju delovi tela preminulih osoba, koji se zatim prerađuju, posle čega mogu biti „ugrađeni” pacijentima.

Šta se podrazumeva pod pojmom krijumčarenje ljudi?

Termin „krijumčarenje”, vodi poreklo od engleske reči „smuggling”, koja u prevodu znači: „zabranjen ilegalni uvoz i izvoz”. Dakle, pod krijumčarenjem se podrazumeva ilegalni prevoz robe ili ljudi najčešće preko granica jedne zemlje.

Koji je najpoznatiji slučaj trgovine organima na prostoru Balkana?

To je tzv. „slučaj žuta kuća”, koji se odnosi na istragu o trgovini ljudskim organima na severu Albanije. Naime, tokom ratnog stanja na Kosovu 1999. godine, pripadnici OVK-Oslobodilačke vojske Kosova (*Ushtria Çlirimtare e Kosovës-UÇK*) su, po naredbi svojih starešina otimali građane nealbance, prebacivali ih u Albaniju, zatvarali u logore na području opština Tropoja, Kukeš i u rudnik Deva, mučili ih, vadili im vitalne organe da bi ih kasnije prodavali. U ovim monstruoznim zločinima, pretpostavlja se ubijeno je oko 300 ljudi, a njihovi posmrtni ostaci zakopani su u masovnoj grobnici koja se nalazi na istom području.

Šta se podrazumeva pod pojmom prostitucija?

Poreklo termina prostitucija izvedeno je od latinske reči „prostitutio”, što bi se moglo prevesti kao blud ili „prostitutus”, što znači izložiti, pokazati. Epohalnim razvijanjem ova reč je poprimila još mnogo sinonima, kao npr. bludnica, što označava promiskuitetnu ženu, koja se zbog zadovoljavanja svog polnog nagona ne obazire na ustaljene društvene norme i pravila ponašanja. Pod pojmom prostitucija se obično podrazumeva prodaja ženskog tela muškarcima za novac ili neka druga materijalna dobra.

U čemu je bitna razlika između trgovine ljudima i krijumčarenja ljudi?

U slučaju trgovine ljudima, žrtve/migranti se regrutuju putem prisile, prevare, obmane, straha, u cilju iskorišćavanja i podmirivanja potražnje na tržištu u zemlji destinacije. Međusobni odnos između trgovaca i osobe koja je žrtva trgovine je konstantan i proteže se van granice (nakon prelaska) i ima karakteristiku nametanja migrantu/žrtvi različitih obrazaca eksploatatorskih formi, seksualnog i radnog servituta, gubitka digniteta i ukidanja elementarnih ljudskih prava i sloboda. U klasičnoj situaciji krijumčarenog migranta, odnos između migranta i krijumčara zasniva se na dobrovoljnoj osnovi i kratkoročan je – završava se u trenutku kada migrant dolazi u zemlju koja je konačno odredište.

Koji su uzroci prostitucije?

Analiziranjem i istraživanjem prostitucije kao veoma složenog fenomena, utvrđeni su različiti uzroci ove devijacije. Neki od njih su posebno upečatljivi, kao npr.: materijalni faktori, silovanje u detinjstvu, otuđenost od roditelja, porodični problemi, odnosno porodični milje i endogeni faktori, uticaj socijalnog okruženja u kome je prostitutka imala biopsihološki razvoj.

Koje su pojavne forme prostitucije?

Prostitucija inače kao devijantni fenomen ima tri pojavne forme: manifestnu, prikrivenu i latentnu.

U čemu je razlika između trgovine ljudima i prostitucije?

Pojedinci zastupaju stanovište da su ove dve pojave gotovo nedeljive, polazeći od shvatanja da prostitucija nikada ne može u svojoj osnovi biti dobrovoljna, pa stoga podrazumeva trgovinu ženama. Ovde se naglašava marginalizovan i obespravljen položaj žena koje imaju u društvu, što ih usmerava da prodaju telo muškarcima. Međutim, postoje potpuno suprotna mišljenja, koja brane tezu da žena može raspolagati sa svojim telom po sopstvenom nađenju, odnosno kako sama želi, pa zato i prostituisanje može biti deo njenog dobrovoljnog izbora. Na temelju toga, prostitucija se jasno razlikuje od trgovine ženama radi seksualne eksploatacije. Kada je žena žrtva trgovine ljudima, uskraćena je za slobodu izbora i nema nikakvu kontrolu nad onim što joj se događa. Pri tom, žena žrtva trgovine ljudima nalazi se u specifičnom ropskom odnosu u koji je dospela putem prinude i obmane, sa brutalnim zloupotrebama ljudskih prava i sloboda.

Koje su dominantne crte manifestne prostitucije?

Dominantne crte manifestne prostitucije su: plaćanje, promiskuitet i postojanje emocionalne ravnodušnosti između osoba različitog ili pak istog pola, što je takođe moguće. Pri tom kao preovlađujuće oblike prostitucije izdvajamo: žensku heteroseksualnost i mušku homoseksualnost. Na manifestnom nivou postoje sledeći vidovi prostitucije: neorganizovana (ulična), organizovana (javne kuće bordeli), posredne kuće i poslovna pratnja (devojke na poziv).

Koje su karakteristike prikrivene prostitucije?

Prikrivena prostitucija je karakteristična za neka zanimanja kao što su sobarice, konobarice, pevačice, manekenke, sekretarice, devojke iz poslovne pratnje. Ono što razlikuje ovaj tip prostitucije od manifestne je odsustvo društvene organizovanosti, osobe stupaju u prostituciju povremeno ili retko.

Šta se podrazumeva pod latentnom prostitucijom?

Na nivou latentne prostitucije, za postizanje svojih ciljeva, koriste se ženstvenost i seksualnost, ali bez seksualnog kontakta. Korist je najčešće nematerijalne prirode. Evidentno je, da je od svih navedenih tipova prostitucije, najperfidniji tip onaj latentni. On je manje uočljiv i njegove pojavne forme u stanju opšte društvene apatije i neobuzdanosti su lako opravdive.

Po čemu je karakteristična tzv. „elitna prostitucija“?

U „elitnoj prostituciji“, seksualne usluge koje se pružaju „klijentima“ su najskuplje. Devojke koje pružaju seksualne usluge plaćaju se u skladu sa statusom i pozicijom koje zauzimaju u ilegalnom svetu prostitucije.

Da li postoji korelacija između prostitucije i zločinačkih namera?

Između odnosa prostitucije i zločinačkih namera postoji korelacija, koja se ogleda u sledećem: prostitucija je deo socijalnog kruga kojem pripada i kriminalac; prostitutke često učestvuju u prikrivanju kriminalaca; prostitutka se javlja i kao saučesnik ili saizvršilac krivičnih dela; prostitutka je podstrekač na kriminal i druge asocijalne aktivnosti; prostitutka se javlja kao neposredni izvršilac krivičnih dela.

Koji su uzroci trgovine ljudima?

Uzroke trgovine ljudima treba tražiti u siromaštvu, nezaposlenosti, migracionim činocima, stepenu humanog razvoja, upravljanju i vladavini prava, nejednakosti polova, diskriminaciji na tržištu rada, militarizaciji regiona, porastu i raznolikosti organizovanog kriminala, nasilju u porodici, nedostatku obrazovanja i informisanja, porodičnom miljeu i endogenim faktorima i dr. Dakle, dimenzije siromaštva, nejednakosti polova, nedostatka obrazovanja, nezaposlenosti, loše vladavine prava, uz ostale društvenoekonomske faktore, jako doprinose podložnosti, odnosno ranjivosti žrtava na trgovinu ljudima.

Zašto je siromaštvo „okidač” za seks trafficking?

Često se kaže da je siromaštvo „okidač” ili „ključ” za seks trafficking. Siromaštvo, naprosto prisiljava, kanališe, siromašne žene i devojke ka seks traffickingu i prostituciji. Taj neobuzdani nagon da se obezbede bolji uslovi života za sebe i za porodicu, zapravo su „otvorena vrata”, na koja ulaze trgovci ljudima. Naime, gde god preovlađuju ekonomska kriza i oskudica, „konkuriše” dovoljan broj siromašnih i očajnih osoba da uđe u lažne programe zapošljavanja i „virtuelni” bolji život daleko od bede. Zato je trgovina ljudima neraskidivo povezana sa siromaštvom, kao problem koji je duboko ukorenjen u siromaštvu.

Zašto nezaposlenost doprinosi ekspanziji trgovine ljudima?

Nezaposlenost doprinosi povećanju ponude i potražnje žrtava za seksualnu eksploataciju. U prilog tome govore brojni primeri i svedočenja žrtava. Nezaposlene žene i devojke, kao posebno podložna i ranjiva kategorija, tražeći zaposlenje, upadaju u zamku lažnih oglasa za dobro plaćene poslove u inostranstvu, kao što su na primer poslovi dadilje, kućepaziteljke, negovateljice starije osobe, itd. Iza tih oglasa se kriju trgovci ljudima koji na taj način regrutuju žrtve, a potom ih izlažu dugoročnom izrabljivanju. Oglasi za zapošljavanje u poslednje vreme su sve manje sumnjivi, zbog inventivnosti i perfidnosti trgovaca ljudima, koji će sve učiniti kako bi zadobili poverenje žrtve, ali i kako bi što teže bili razotkriveni.

Kako se migracioni činioci odražavaju na trgovinu ljudima?

Migracioni činioci se takođe, u visokom procentu odražavaju i na sferu kriminala. U zločinu trgovine ljudima, predstavljaju jedan od povezanih elemenata u procesu trgovine ljudima, jer zapravo nakon vrbovanja žrtava, sledi migracija u stranu zemlju. Iz perspektive žrtava to su slike zamišljene prednosti života u bogatijim zemljama sa širokim mogućnostima za zaposlenje i obezbeđenje novčane nadoknade. Žene sa kojima se trguje, žive u nadi da mogu za veoma kratko vreme zaraditi velike količine novca i zajedno sa svojom porodicom pobeći od siromaštva i društvene marginalizacije. Međutim, upravo takva nerealna aspiracija ih vodi pod okrilje trgovaca ljudima.

U društvu sa visokim stepenom humanog razvoja kako bi trebao biti tretiran zločin trgovine ljudima?

Od stepena humanog razvoja u nekom društvu, zavisi i stepen tolerancije prema kriminalu, s aspekta preventivnog i represivnog delovanja. Takav zločin, kao što je trgovina ljudima, predstavlja negaciju elementarnog ljudskog prava, prava na život. U društvu sa visokim stepenom humanog razvoja, takav zločin bi trebao biti kao takav prepoznat i najstrožije sankcionisan. S druge strane, ukoliko bi pojedinci imali dobre šanse za obrazovanje, zaposlenje i zdravstvenu zaštitu, sam proces regrutacije žrtava, bi bio otežan i ograničen.

Kako nejednakost polova utiče na trgovinu ljudima?

Muškarci, mogu biti takođe žrtve nasilja u porodici, ali je nasilna viktimizacija žena znatno izraženiji fenomen, ne samo statistički, već i u realnim svakidašnjim životnim situacijama. U domenu trgovine ljudima, radi se zapravo o društvenoj i polnoj diskriminaciji prema ženskom polu, kombinovanoj sa nezasićenim apetitima muškaraca u zemljama destinacije za ženskim prostitutkama, što za rezultat ima neproporcijalan učinak trgovine ljudima na žene i devojke, u odnosu na muškarce.

Zašto nasilje nad ženama predstavlja pogodno tle za trgovinu ljudima?

Zemlje u kojima su siromaštvo i nasilje nad ženama, tolerisana i gotovo svakodnevna pojava, predstavljaju pogodno tle za trgovinu ljudima iz razloga što žene očajnički bežeći od zlostavljanja, imaju jaku želju da odu što dalje, u inostranstvo, nerazumno prihvataju primamljive ponude i upadaju u krug novog zla.

Zašto militarizacija regiona predstavlja jedan od uzroka koji doprinose ukorenjivanju i ekspanziji trgovine ženama?

Militarizacija određenih regiona, takođe predstavlja jedan od uzroka koji doprinose ukorenjivanju i ekspanziji trgovine ženama. Iako je u svojoj biti, „snabdevanje vojnika ženama za seksualne usluge”, nedozvoljeno i kažnjivo ponašanje, vojnicima se takva praksa prećutno odobrava. To se pravda prirodom posla koji obavljaju i pojačanim seksualnim nagonom. Zato su zahtevi za „seksualni pristup” ženama i izgradnju bordela u zonama konflikta, iznad ljudskih prava žrtava, obično siromašnih žena, sa okupiranih ili osvojenih teritorija, kojima se između ostalog, takvi bordeli popunjavaju.

Kako se trgovina ljudima pozicionirala kao važna delatnost organizovanog kriminala?

Trgovina ljudima je jedna od osnovnih delatnosti organizovanog kriminala, što određuje politike i strategije u suzbijanju ove pojave. Deceniju unazad, trgovci ljudima, nisu bili tako dobro organizovani i povezani sa kriminalnim udruženjima koja se bave i drugim oblicima organizovanog kriminala. Danas, to nije slučaj. Trgovci ljudima poseduju visoko sofisticiranu opremu i dobru organizaciju, što im obezbeđuje siguran i dobar profit. Mnoge procene ukazuju da je moderno ropstvo, treća najprofitabilnija kriminalna aktivnost u svetu.

Da li postoji korelacija između korupcije i trgovine ljudima?

Između korupcije i trgovine ljudima postoji korelacija. Generalno posmatrano, ove dve pojave se nalaze u tesnoj vezi, „hraneći jedna drugu”. Njihov međusobni uticaj je direktan i dalekosežan. Zapostavljanje tog uticaja, doprinosi podrivanju inicijativa, strategija, politika i mera za prilagođavanje odgovora na trgovinu ljudima. Zato je ispitivanje efekata i uloge koju ima korupcija na ekspanziju trgovine ljudima, od velike važnosti.

Kakav je profil žrtava trgovine ljudima?

Na temelju dosadašnjih istraživanja, uočeno je da ne postoji jedan tipičan „profil” žrtava trgovine ljudima. Svako može biti izložen režimu eksploatacije. Žrtve mogu biti dobrog obrazovanja ili bez posedovanja adekvatnog obrazovanja. Međutim, zapaženo je da su žrtve bez adekvatnog obrazovanja, bez formalne edukacije, posebno ranjive i podložne da uđu u krug nasilja i eksploatacije trgovaca ljudima.

Porodični milje iz koga dolaze žrtve trgovine ljudima, ali i trgovci ljudima, u znatnoj meri ostvaruje uticaj na njihovo ponašanje, zašto?

Porodični milje iz koga dolaze žrtve trgovine ljudima, ali i trgovci ljudima, u znatnoj meri ostvaruje uticaj, ne samo na njihovo ponašanje nakon odvajanja od porodice, već i na izbor konkretne poslovne orijentacije. Veoma je česta pojava da se žrtve trgovine ljudima i trgovci ljudima, upravo rađaju u disfunkcionalnim porodicama, u kojima dominiraju nesređeni porodični odnosi, razne konfliktne situacije, alkoholizam, sklonost vršenju krivičnih dela, uz upečatljiv nedostatak roditeljskog staranja. Porodično nasilje je takođe jedan od snažnih faktora u primarnoj porodici koji ima znatnog uticaja na razvoj delinkventnog ponašanja.

Od kakvog je uticaja emocionalni život individue u periodu detinjstva i adolescencije na kasnije ponašanje?

Emocionalni život individue u svojoj biti, ima osnove i korene, koji su stvarani kroz međusobne odnose, koje je žrtva imala sa roditeljima i ostalim članovima porodice, kako u periodu detinjstva, tako i u periodu odrastanja. Podrazumeva se da je porodična prošlost, detinjstvo i doba adolescencije, vrlo često provedeno u dobroj meri u frustrirajućem i odbacujućem okruženju, od uticaja na kasnije biopsihološko postojanje osobe. Zbog toga, za bolje razumevanje psihološke perspektive žrtava trgovine, moramo ne samo potencirati traumu, koju su prošle u rukama trgovaca, već moramo uzeti u obzir i njihovu prošlost i sadašnjost, prezentovanu kroz odnose sa članovima porodice.

Iz čega proizlaze primarne i sekundarne posledice trgovine ljudima?

Primarne posledice trgovine ljudima proizlaze neposredno iz samog čina trgovine ljudima i imaju širok dijapazon negativnih dejstava: od razvojnih poremećaja (za dete) i disfunkcije (za dete i odraslu osobu) preko bolesti, invaliditeta, pa sve do smrti. Na individualnom planu posledice se javljaju u vidu fizičkih povreda, duševne boli i bega iz društva. Na porodičnom planu posledice se javljaju kroz fenomen ciklusa nasilja: kada odrastu, deca žrtve trgovine ljudima mogu i sami postati nasilnici i organizatori trgovine. Sekundarne posledice proizlaze iz neresavanja ili pak lošeg rešavanja ovog važnog društvenog problema.

Zbog čega trgovina ljudima odražava najekstremniji oblik povrede ljudskih prava?

Trgovina ljudima je zločin, koji nipodaštava ljudska prava. Ta pojava odražava najekstremniji oblik kršenja ljudskih prava. Žrtvama trgovine ljudima, uskraćuje se pravo na: život, rad i obrazovanje; dostojanstvo; sigurnost; jednakost; slobodu kretanja; zdravlje, itd.

Zašto trgovina ljudima predstavlja određene strateške rizike za stabilnost države?

Na stratejskom nivou, kada jednom trgovina ljudima dobije uporište, unutar države ili regiona, doći će do njenog brzog rasta i predstavljaće sledeće strateške rizike za stabilnost i budućnost države: destabilizacija postojećih seksualnih tržišta i tržišta radne snage; porast i raznolikost oblika organizovanog kriminala; ekonomska destabilizacija putem povećanja raširenosti pranja novca; demografska destabilizacija; porast korupcije javnog sektora; politička korupcija i kupovanje uticaja; destabilizacija ekonomskih ulaganja u državu; okolnosti vezane za određena stanja u pojedinačnim državama.

Da li se može definisati profil trgovaca ljudima?

Trgovci ljudima mogu biti i muškarci i žene, bilo koje nacionalnosti i starosne dobi. Trgovci ljudima su obično stariji od svojih žrtava koje regrutuju, a to je pripisano povećanoj lakoći manipulisanja starije osobe prema mlađoj. Neki trgovci su porodični ljudi, imaju bračnog partnera i decu, drugi pak nisu oformili bračnu zajednicu. Ima i slučajeva da je cela porodica (supružnici, braća, sestre, rođaci) uključena u zločin trgovine ljudima. Međutim, zabeleženi su i slučajevi, da su neki trgovci i sami bivše žrtve. Takođe, neki ljudi su uključeni u ovaj zločin pod prinudom, usled straha od trgovaca.

Ko sve može postati žrtva trgovine ljudima?

Žrtve trgovine ljudima mogu biti svi: žene ili muškarci, odrasli ili deca, domaći ili strani državljani, obrazovana lica ili ona koja nemaju formalno obrazovanje, bogati ili siromašni, zaposlena ili nezaposlena lica, osobe različite rase, porekla, kao i različitih socijalnih grupa. Trgovina ljudima je fenomen koji se dešava svuda oko nas. Može se uvek desiti tebi ili nekome bližnjem koga ti poznaješ.

Koje međusobno povezane elemente sadrži i obuhvata trgovina ljudima?

Trgovina ljudima sadrži i obuhvata tri međusobno povezana elementa: regrutovanje, migraciju i eksploataciju.

Koje metode koriste trgovci ljudima za vrbovanje/regrutovanje žrtava?

Trgovci ljudima koriste razne metode kojima vrbuju/regrutuju žrtve. Te metode se razlikuju i uglavnom zavise od „modus operandi” i stepena organizacije trgovaca ljudima. Međutim, obrazac regrutovanja žrtava u principu je isti. Trgovci ljudima nude potencijalnim žrtvama dobar posao, priliku za obrazovanje ili brak, predstavljajući lažnim obećanjima ružičastu sliku o boljem životu. Ako se potencijalna žrtva trgovine ljudima, pri tom i zaljubi i podlegne lažnim obećanjima, njen prevoz na drugo mesto ili u zemlju eksploatacije biva olakšan.

Navedite četiri osnovna načina kojima se žene regrutuju u trgovini ljudima

Postoje četiri osnovna načina kojima se žene regrutuju u trgovini ljudima: potpuna prisila putem otmice (kidnapovanje), obmana kroz obećanje o legitimnom zaposlenju, obmana putem poluistine, svesno prihvatanje rada u prostituciji.

Šta podrazumeva tranzitna ili prevozna faza?

Tranzitna ili prevozna faza, sledi posle faze regrutovanja ili vrbovanja žrtava. Transport žena i devojaka preko granica jeste esencijalan aspekt međunarodne trgovine ljudima. U većini slučajeva, regrutovane osobe pristanu na zavisnost od trgovaca ljudima za nabavku dokumenata i za transport. Ovo daje trgovcu visok stepen kontrole nad žrtvama tokom faze prevoza. Zavisnost žrtve, podređena je varljivoj percepciji, da će se podolasku u „obećanu zemlju”, nekako same snaći i zahvaliti svojim „pomađačima”. Pri tom, žrtve nemaju realnu predstavu, o brutalnom karakteru trgovaca ljudima.

Koji je primarni cilj trgovaca ljudima?

Svrha organizovanog kriminalnog delovanja je sticanje profita. To naravno podrazumeva, da je i cilj trgovaca ljudima zarađivanje novca kroz dugoročnu eksploataciju porobljenih žrtava. Obzirom da je put do „pribavljanja” žrtava u svim etapama težak, neizvestan i riskantan, trgovcima ljudima se nameće obaveza da zaštite svoju „investiciju”, kako bi je što bezbednije, u dužem vremenskom periodu izrabljivali. Obezbeđivanje trajne kontrole i sprečavanje bekstva žrtve, primarni je zadatak trgovcima u svim fazama trgovine ljudima.

Koji se mehanizmi koriste za kontrolu nad žrtvom tokom faze eksploatacije?

Za kontrolu nad žrtvom za vreme eksploatatorske faze, koriste se različiti mehanizmi. Oni se mogu koristiti pojedinačno, ali u većini slučajeva oni se primenjuju zajedno, jer se na taj način efikasnije obezbeđuju uslovi stvarne ili psihološke zarobljenosti žrtve. Međutim, mešavina mera kontrole će varirati u odnosu na karakterne osobine, odnosno profil pojedinačne žrtve, vrste eksploatacije, lokacije, okruženja i drugih okolnosti. Najčešći mehanizmi koji se primenjuju su: obavezivanje zbog zaduženosti, izolacija-oduzimanje dokumenata, upotreba nasilja i zastrašivanje, pretnje nasiljem protiv porodice žrtve, psihološko zarobljavanje i tortura.

Kako trgovci tretiraju porobljene žene?

Trgovci smatraju žene koje su „pribavljene”, robom kojom se trguje, tretirajući ih kao trgovačku robu ili artikle, mnogo više nego u tradicionalnoj trgovini robovima.

Kakva su prethodna iskustva u odnosu na trgovinu ljudima u Republici Srbiji?

U prethodnom periodu, zahvaljujući prevashodno dobrom geografskom položaju, ali objektivno rečeno i boljem ekonomskom standardu u odnosu na ostale zemlje Istočne Evrope, ovi naši prostori su dobrim delom bili krajnje odredište za trgovce i žrtve trgovine ljudima. Međutim, okolnosti koje su usledile, nastale raspadom bivše zajedničke države, krvavi građanski ratovi, političke, društvene i ekonomske promene, ekspanzija organizovanog kriminala, slabljenje državnih institucija, militarizacija regiona, a pre svega siromaštvo i nezaposlenost, uticale su s jedne strane na intenziviranje, usložavanje i ekspanziju trgovine ljudima na ovim prostorima, a s druge strane na hroničnu indiferentnost i/ili nemarnost struktura vlasti zaduženih za suzbijanje ove pojave.

Koje su okolnosti uticale na razvoj trgovine ljudima u Srbiji?

Srbiju, kao niti jednu državu u regionu, tokom poslednje decenije XX veka, potresla je jaka politička i ekonomska kriza, kao i serijal oružanih sukoba, što je bitno uticalo na blagostanje u društvu i ugrozilo i onako krhku i nestabilnu ekonomsku situaciju. Najveća stopa nezaposlenosti u evropskim razmerama, siromaštvo, inflatorna kretanja, veliki broj izbeglih i interno raseljenih lica, ekonomske sankcije i politička izolacija, predstavljali su sumornu i surovu realnost u kojoj su živeli građani Srbije. Kulminaciju takvog beznadežnog stanja predstavljala je agresija NATO alijanse na našu zemlju, koja je dodatno urušila i poljuljala sve temelje na kojima počiva svaka ozbiljna država. Logično, takve okolnosti su inicirale porast i raznolikost sociopatoloških i kriminogenih pojava, uključujući i trgovinu ljudima, prevashodno u cilju seksualne eksploatacije.

Kako ocenjujete trenutno stanje u Srbiji po pitanju trgovine ljudima?

U odnosu na prethodni period, evidentno je da su u Srbiji intenzivirane aktivnosti u pravcu suzbijanja trgovine ljudima i unapređenja zaštite žrtava trgovine ljudima. Međutim, čini se da ovaj fenomen u Srbiji još uvek nije shvaćen na pravi način, u domenu njegove kompleksnosti, transnacionalnosti i opasnosti koju ima po širu društvenu zajednicu. Iako je Republika Srbija prevashodno zemlja porekla žrtava trgovine ljudima, donekle je i zemlja odredišta i tranzita, razmišljanja o trgovini ljudima, ne samo kod običnih ljudi, već i kod stručnjaka i novinara pojedinih medija još uvek su uprošćena, stereotipna, a vrlo često i senzacionalistička. S tim u vezi, naša zemlja je duže vreme ocenjivana od strane relevantnih međunarodnih institucija, na način da još uvek ne pruža uverljive napore za borbu protiv trgovine ljudima u zahtevanom kapacitetu, iako je pomak u toj borbi konzistentan.

Koji su uzroci razvoja trgovine ljudima u Srbiji?

Uzroci razvoja trgovine ljudima u Srbiji su: procentualno ogroman broj siromašnih u odnosu na ukupan broj stanovnika, visoka stopa nezaposlenosti, tolerantan odnos prema prostituciji, porast marginalizovanih grupa i uopšte nemogućnost ljudi da obezbede egzistenciju. Takođe, u Srbiji su osim dobrog geografskog položaja, gde se ukrštaju mnogi putevi, prisutna i sva ostala karakteristična obeležja koja uopšte doprinose razvoju trgovine ljudima.

Šta se podrazumeva pod terminom trauma?

Reč trauma dolazi iz grčkog jezika i znači povreda. Izrazom traumatski doživljaj označavaju se neki teški događaji kao što su ratna iskustva, progonstvo, silovanje, mučenje, teške saobraćajne nesreće i slično. Psihotrauma znači duševna povreda ili rana. Nakon preživljenih traumatskih doživljaja većina ljudi oseća se telesno ili duševno povređenim.

Šta je posttraumatski stresni poremećaj?

Posttraumatski stresni poremećaj je psihički poremećaj izazvan zastrašujućim događajem. Simptomi mogu da uključuju flešbek epizode, košmarne snove i tešku anksioznost, kao i nekontrolisane misli o događaju. Većina ljudi koja prolazi kroz traumatična iskustva ima poteškoće da se vrati u svoje uobičajeno stanje nakon toga. Potrebno je da prođe neko vreme, ali većina osoba uspe da se vrati u normalu. U nekim slučajevima simptomi mogu da se pogoršaju ili da potraju mesecim, a nekad čak i godinama. Dešava se i da potpuno izmene život osobe. U ovakvim slučajevima možemo reći da osoba ima posttraumatski stresni poremećaj.

Opišite traumatično iskustvo žrtava trgovine ljudima

Traumatično iskustvo koje dožive žrtve trgovine ljudima, vezano je za nasilje. Poniženje i bol koji je nanet od strane drugog ljudskog bića stvara intenzivan osećaj straha i nepoverenja prema drugima. To doprinosi procesu otuđenja, nemoći i izolacije, te povlačenju iz socijalnih odnosa. Nasilni zločin kakav je eksploatacija žrtava trgovine ljudima, do te mere telesno i psihički ozleđuje žrtvu, da ona postaje otuđena od vlastitih emocija i misli. To otupljivanje pojačava konfuziju i dovodi do gubitka žrtvine orijentacije. Zapravo žrtva se sve više predaje i gubi samu sebe. Njen život u uslovima ropstva i torture reduciran je na puko preživljavanje.

Po čemu je specifičan proces oporavka žrtve trgovine ljudima?

Žrtvi trgovine ljudima koja je dugo bila u režimu ropstva, eksploatacije i kontrole od strane trgovaca ljudima, treba svakodnevna briga, medicinska nega, pažnja i poštovanje. Nekada je potrebno da prođu godine, da se njeno zdravstveno stanje izbalansira i da se reintegriše u društvo. Proces oporavka žrtve i „ponovne izgradnje njene ličnosti“, dugotrajan je i kompleksan. Nažalost traume koje su pojedine žrtve preživele, toliko su ponekad duboke i teške, da nikakvi medicinski i drugi tretmani, ne mogu pomoći da „rane“ do kraja zacele. Zapravo, istini za volju, žrtva trgovine ljudima koja je bila u navedenom režimu, više nikada ne može biti ista osoba, kakva je bila pre preživljene traume.

Kada je žrtva trgovine ljudima jednom izbačena iz zarobljeništva i režima eksploatacije, koji su najvažniji elementi iz domena sveobuhvatne strategije za borbu protiv trgovine ljudima?

Krivično gonjenje i sankcionisanje trgovaca ljudima, što bi predstavljalo dokaz da je pravda zadovoljena, kao i zaštita i rehabilitacija žrtve. Navedene faze sadrže čitav katalog potreba i programa, prilagođenih žrtvi.

Kakav tretman zahteva zdravstveno stanje žrtve trgovine ljudima?

Zdravstveno stanje žrtve trgovine ljudima je takve prirode da zahteva dugoročni tretman, što podrazumeva uključivanje interdisciplinarnog tima medicinskih stručnjaka, kao što su psiholozi, psihijatri, ginekolozi, infektolozi i dr., koji će voditi brigu o psihičkim i fizičkim traumama, eventualnim polnim infekcijama, tretmanu suicidalnih misli i drugim zdravstvenim problemima žrtve.

Kakve je standarde uspostavila Deklaracija UN-a o osnovnim principima pravde za žrtve?

Deklaracija UN-a o osnovnim principima pravde za žrtve uspostavila je jasne standarde pravičnosti za žrtve zločina, uključujući i: pravo da se bude tretiran s poštovanjem i uvažavanjem; pravo da se bude obavešten o napredovanju slučaja; pravo na punomoćnika i pravo na aktivno učestvovanje u procesu donošenja odluka; pravo da se bude upućen na adekvatne službe za podršku; pravo na zaštitu fizičke sigurnosti; pravo na privatnost i pravo na naknadu kako od počinitelja tako i od države.

Na čemu se zasniva koncept ljudskih prava?

Podrazumeva se da se koncept ljudskih prava zasniva na polaznoj pretpostavci jednakog dostojanstva za sve ljude. U svim temeljnim analitičkim pristupima ljudsko dostojanstvo je identifikovano kao bazna referentna tačka ocenjivanja i društvene akcije što podrazumeva i uključivanje pravnog sistema, gde se ne dopušta da jedna osoba bude stavljena na raspolaganje drugoj osobi ili pak drugoj socijalnoj skupini ili većini. Iz ovog ugla, evidentno je da je nasilje koje se upotrebljava za potčinjavanje jedne osobe interesima druge osobe ili grupe flagrantna povreda dostojanstva žrtve. Stoga, priznavanje pravde žrtvi jeste zapravo ponovna afirmacija njenog dostojanstva i prava koja čine osnovu njenog društvenog bića i postojanosti, što je jedna od centralnih funkcija pravosuđa.

Šta se podrazumeva pod primarnom, a šta pod sekundarnom viktimizacijom?

Primarna viktimizacija, dakle, podrazumeva povrede ili štete, te bol i patnju koje je žrtva preživela u toku izvršenja krivičnog dela, ili kada ju je zadesila nesreća. Za razliku od primarne, sekundarna viktimizacija predstavlja povredu prava žrtve na zaštitu u istražnom, ili krivičnom postupku, zatim štete ili povrede koje žrtva trpi od strane predstavnika državnih institucija, koji nakon zločina dolaze u kontakt sa žrtvom kako bi joj pomogli, te osudu užeg ili šireg okruženja (društva). „Sekundarna viktimizacija se odnosi na viktimizaciju koja se javlja, ne kao direktan rezultat kriminalnog čina, nego kroz reakciju institucija i pojedinaca na žrtvu”. Znači primarna viktimizacija se dešava u trenutku kada žrtva trpi ili je objekat na kojem se ispoljava sila ili nasilje, a sekundarna viktimizacija se odnosi na ponovno preživljavanje „traume” ili štete koja se žrtvi nanosi naknadno.

Kakva je uloga nevladinih organizacija i javnih socijalnih službi za pomoć žrtvama trgovine ljudima?

Uloga nevladinih organizacija i javnih socijalnih službi za pomoć žrtvama trgovine ljudima tokom postupka krivičnog gonjenja i suđenja od velikog je značaja. Da bi se ta uloga ostvarivala u punom kapacitetu, potrebna je kontinuirana saradnja sa policijom, tužilaštvom i sudskim organima. U principu se ta uloga svodi na mere kojima se žrtvi pruža mentalna i socijalna podrška, pravna pomoć i bezbednost s ciljem ohrabrenja i jačanja žrtve.

Zašto su mehanizmi pomoći koji se pružaju žrtvi od strane nevladinih organizacija i javnih socijalnih službi od posebnog značaja?

Mehanizmi pomoći koji se pružaju žrtvi od strane nevladinih organizacija i javnih socijalnih službi, od posebnog su značaja za konsolidaciju poverenja i uspostavljanje samopoštovanja žrtve. Ta pomoć umanjuje teskobu i neizvesnost žrtve i jača njene mentalne snage, da se ponovo suoči sa iskustvima bolne traume kroz koju je prošla u uslovima ropstva i najčešće seksualne eksploatacije. Ukoliko je pomoć konkretna, opsežna i delotvorna, utoliko će biti smanjena mogućnost ponovne viktimizacije i traumatizacije žrtve.

Na šta se odnose primarna i sekundarna prevencija trgovine ljudima?

Ako se primarna prevencija u borbi protiv trgovine ljudima odnosi na povećanje nivoa svesti najšire javnosti, onda bi sekundarna prevencija trgovine ljudima bila u funkciji povećanja nivoa svesti rizičnih grupa, i povećanja nivoa svesti klijenata i potencijalnih eksploatatora žrtava trgovine ljudima.

Kada se primenjuje tercijarna prevencija?

Tercijarna prevencija se primenjuje kada je došlo do viktimizacije i traumatizacije osobe. Intervencije koje se tada pružaju, ako su adekvatne, sigurno su preventivne, jer ne izlažu žrtvu ponovnoj viktimizaciji i retraumatizaciji. Tako tercijarna prevencija pomaže da se ublaže psihološke posledice nasilja. Žrtvama se pruža psihosocijalna i svaka druga pomoć i zaštita.

Koje se strategije moraju sprovesti za delovanje protiv organizovanih kriminalnih grupa koje se bave trgovinom ljudima?

Za delovanje protiv organizovanih kriminalnih grupa, koje se bave trgovinom ljudima, s namerom da se oslabe i uništi njihova struktura i infrastruktura, moraju se sprovesti dve strategije koje zapravo imaju isti cilj. Prva se odnosi na politiku sankcionisanja i izricanje oštrijih kazni, a druga na konfiskaciju i zaplenu imovine. Obe strategije bi za rezultat trebale da imaju efekat demotivacije i destimulacije za bavljenjem ovom vrstom kriminalne delatnosti.

Šta je prioritet u svim fazama krivičnog postupka u odnosu na žrtve?

Zaštita žrtava i njihova bezbednost, moraju da budu prioritet u svim fazama krivičnog postupka. Policija i pravosudni organi, moraju da razmotre i razrade sve rizike i pretnje po žrtvu i njenu porodicu, te prema istima odgovore potrebnim sigurnosnim merama.

Zašto je krivično delo trgovina ljudima jedno od krivičnih dela koje je u najvećem broju slučajeva veoma teško za dokazivanje?

Trgovina ljudima je u čitavom svetu jedno od krivičnih dela koje je u najvećem broju slučajeva veoma teško za dokazivanje. Nedovoljno kvalitetno obavljen posao, posebno u pretkrivičnom postupku, eliminiše šansu za uspeh ukupnih napora u suzbijanju ovog oblika kriminaliteta. Do toga dolazi i zato što pojedini učesnici u ionako složenom procesu prikupljanja i ocene dokaza nisu upućeni u složenost i osobenosti krivičnog dela trgovina ljudima. Nažalost, nisu retki ni oni koji su i dalje opterećeni predrasudama i shvatanjem da su žrtve „same krive”. Takvi stavovi imaju ishodište i u iscrpljujuće dugim postupcima, gubitku poverenja žrtve u institucije i njenom destimulisanju da se aktivnije uključi u postupak, obezvređivanju napora onih aktera čije je angažovanje motivisano željom da, uz razumevanje složenosti situacije, doprinesu utvrđivanju istine, zaštiti žrtve i izricanju pravične sankcije izvršiocu.

Zašto je važna centralna uloga žrtava i svedoka, u postupcima obezbeđivanja dokaza i krivičnog gonjenja?

Kao i kod dokazivanja svih zločina mora se prepoznati centralna uloga žrtava i svedoka, u postupcima obezbeđivanja dokaza i krivičnog gonjenja. Izjava žrtve na sudu, jeste „živi dokaz” o tome šta joj se desilo, što pomaže da se rasvetli svaki element krivičnog dela trgovine ljudima. Zato je važno još u ranoj fazi identifikovati žrtvu trgovine ljudima i osigurati njenu bezbednost. Tim pre, jer je evidentno, da ponekad žrtve trgovine ljudima mogu biti nevoljne da podrže krivični postupak, uplašene da se pojave pred sudom, usled pretrpljene trauma i straha od okrivljenog.

Šta podrazumeva reaktivni pristup u istragama?

Reaktivni pristup podrazumeva, reakciju koja se bazira na temelju prijave građana, žrtava ili drugih lica. Ovaj pristup karakteriše, visok stepen nezaštićenosti položaja žrtve i njoj bliskih osoba. Položaj izloženosti žrtve-svedoka i njeno dovođenje u opasnost, može uticati na dalji tok i ishod krivičnog postupka, jer je pouzdano, svedočenje žrtve najdelotvornije oružje u suzbijanju ove vrste kriminala.

Šta podrazumeva proaktivni pristup u istragama?

Proaktivni pristup podrazumeva operativni rad policije na prikupljanju informacija i postupanje po njima. Ovo može da podrazumeva pojačanu kontrolu državne granice, kontrolu objekata za koje postoji sumnja da se u njima vrši eksploatacija žrtava trgovine ljudima, kontrolu rada agencija i drugih pravnih lica koja pružaju različite usluge. Proaktivna opcija podrazumeva pretkrivični postupak, hapšenje, istragu i, kao krajnji cilj, adekvatno kažnjavanje trgovaca ljudima.

Na koji način treba da se odvijaju operacije nadzora trgovaca ljudima?

Inventivnost, „nevidljivost” i mobilnost trgovaca ljudima i prepreke sa kojima se suočavaju žrtve, zahtevaju da se operacije nadzora trgovaca ljudima obavljaju po principu „korak po korak”. Te metode, pretežno obuhvataju dva načina: kontinuirano prikupljanje podataka, u svim fazama, počevši od istražnog postupka, pa sve do hapšenja, ali i nakon hapšenja, kako bi se prikupili što kvalitetniji dokazni materijali i primenu specijalne tehnike koja je osmišljena za prikupljanje dokaznog materijala u svim fazama istražnog postupka.

Šta podrazumeva praksa obavljanja operacija nadzora trgovaca ljudima po principu „korak po korak“?

U principu operacija nadzora se odvija postepeno, uporedo sa prikupljanjem dokaza. Prvi korak je obavljanje statičnog nadzora, u kojem se vrši identifikacija ključnih aktera u krivičnom delu, lociraju se prostorije gde se odvija kriminalna delatnost, registruju se prevozna sredstva koja se koriste, evidentira se koliko se žrtava nalazi na predmetnoj lokaciji, broj klijenata koji koristi usluge žrtava, i sl.

Koliko je moćno oružje za borbu protiv trgovine ljudima angažovanje prikrivenog islednika?

Kao vrlo moćno oružje za borbu protiv trgovine ljudima i kontinuirano prikupljanje podataka, koje se u praksi pokazalo posebno efikasnim, jeste angažovanje prikrivenog islednika kao „potencijalnog klijenta“ i/ili ovlašćenog službenog lica ženskog pola u ulozi potencijalne žrtve ili prostitutke. Međutim, takva praksa se primenjuje obično kao krajnja mera i to sa posebnom pažnjom. Skopčana je sa brojnim opasnostima i rizicima po život službenih lica, imajući u vidu brutalnost okruženja u kojem se obavljaju ovi složeni poslovi.

Šta podrazumeva pojam prikriveni islednici (istražitelji)?

Prikriveni islednici (istražitelji) se u literaturi definišu kao policijski službenici, kojima je dodeljen promenjen identitet u određenom vremenskom periodu, da bi delujući tajno u kontaktu sa određenim kriminalnim krugovima, prikupljali informacije koje će moći da se koriste za otkrivanje, razjašnjavanje i sprečavanje krivičnih dela i to pre svega onih koja se odnose na organizovani kriminalitet.

Kakva je taktika kontrolisana isporuka?

Kontrolisana isporuka je taktika kojom se služe policijski istražitelji, kako bi osigurali dokaze visokog kvaliteta. Do kontrolisane isporuke dolazi kada policijski istražitelji namerno dozvole prevoz i uvoz nedopuštene robe, kako bi na efikasan način identifikovali i uhapsili počinioc krivičnih dela, istovremeno obezbeđujući kvalitetne dokaze, bez gubitka kontrole nad nedozvoljenom robom. Kontrolisana isporuka, kao taktika, veoma je vredno sredstvo za istragu, ali je u suštini ograničeno na dela kao što su krijumčarenje roba, krijumčarenje oružja, krijumčarenje narkotika i slično. Korišćenje ove taktike u kontekstu trgovine ljudima za seksualnu eksploataciju, kompleksna je, veoma osetljiva, kontroverzna i potencijalno opasna mera.

Zašto su važne paralelne finansijske istrage tokom faze pre hapšenja trgovaca ljudima?

Dobra koordinacija paralelne finansijske istrage, tokom faze pre hapšenja, od značaja je iz više razloga. Kao prvo, analizom finansijskih transakcija, obično se dolazi do veoma važnih podataka, koji mogu biti od koristi da se operacija odvija na najdelotvorniji način. Istovremeno, finansijska istraga, pre hapšenja, služi da se detektuju iznosi i lokacije, imovine proistekle iz krivičnog dela, kako bi blagovremeno došlo do sinhronizovanih aktivnosti hapšenja trgovaca ljudima i zaplene njihove imovine.

Zbog čega je važno primeniti specifične tehnike za ophođenje i/ili postupanje sa žrtvama trgovine ljudima?

Postupanje sa žrtvama trgovine ljudima uslovljeno je primenom specifičnih tehnika za ophođenje. One su podređene brutalnom karakteru i kompleksnosti zločina, ali i teškoj situaciji i stanju žrtava, specifičnostima koje se tiču njihovih dobi, psihofizičkih karakteristika, etničkih i kulturoloških osobenosti, vrsti eksploatacije, intenziteta povreda i pretrpljenih trauma. Neretko, vođenje razgovora o detaljima krivičnog dela moguće je tek po isteku perioda u kom će žrtva sagledati svoju poziciju, osetiti sigurnost i zainteresovanost da sarađuje i saglasno tome, pristati na razgovor. Pritisak na žrtvu, njeno omalovažavanje i prebacivanje zbog nekritičkog razmišljanja i lakovernosti kojom je doprinela tome da postane žrtva neminovno dovodi do sekundarne viktimizacije, dodatne traumatizacije, ali i do stvaranja ili produbljivanja nepoverenja prema policijskim službenicima, odnosno predstavnicima pravosudnih organa.

Gde se sve mogu identifikovati žrtve trgovine ljudima?

Treba imati na umu, da se žrtve trgovine ljudima mogu naći na mnogim lokacijama, gde se obavljaju različiti poslovi (fabrike, restorani, objekti za negu, domaćinstva, hoteli, poljoprivreda, građevinarstvo, preduzeća za pružanje usluga higijene i čišćenja objekata, komercijalna seks industrija itd.). Žrtve dolaze iz različitih podložnih grupa koje su osetljive na taktiku trgovaca ljudima, kao što su: imigranti, beskućnici, narkomani, osobe ometene u razvoju, neobrazovane osobe, ili pak osobe koje dolaze iz takvih kultura gde postoji predrasuda i nepoverenje prema organima za sprovođenje zakona.

Zašto je značajna uloga žrtve kao svedoka?

Suprostavljjanje trgovini ljudima, ne bi bilo u potpunosti delotvorno ukoliko bi se isključivo bavili potrebama žrtava. Naime, žrtve trgovine ljudima su pored svega i svedoci teškog zločina, pa je njihova saradnja od presudnog značaja, za uspešno krivično gonjenje počilaca i demontažu kriminalne grupe koja se bavi trgovinom ljudima. Obezbeđivanje takve saradnje, veoma često predstavlja veliki izazov za mnoge sisteme krivičnog pravosuđa u istrazi i krivičnom gonjenju zločinaca.

Zašto je važno pružiti adekvatnu pomoć, zaštitu i negu žrtvama trgovine ljudima?

Činjenica je da žrtve kojima je pružena adekvatna pomoć i zaštita, nega i podrška, češće sarađuju sa nadležnim organima u privođenju počilaca zločina pravdi. S druge strane, ukoliko u krivičnopravnim sistemima ne postoje procedure za pristup žrtava određenim uslugama koje su im potrebne, žrtve takoreći, mogu biti ponovo žrtve i to samog državnog sistema koji se „bori protiv kriminala“.

Koji je glavni fokus u pogledu zaštite žrtava – svedoka?

Dakle, evidentno je, da je glavni fokus u pogledu zaštite žrtava - svedoka, usmeren na sigurnost žrtve. Zapravo od toga da li će se žrtva osećati sigurno, uslovljen je i kvalitet njenog iskaza, od koga naposljetku, u većini slučajeva, zavisi da li će krivično delo trgovine ljudima biti dokazano i sankcionisano.

Na koji način treba biti postavljena metodologija ispitivanja žrtve – svedoka trgovine ljudima?

Metodologija ispitivanja žrtve - svedoka trgovine ljudima, mora biti postavljena na logičan i sekvencijalan način, sa hronologijom zbivanja koja će od početka do kraja razjasniti predmetni zločin. Hronološko povezivanje, odnosno stavljanje u kontekst svih događaja, od značaja je za razumevanje i presuđivanje ovog teškog zločina. Moguća su dva oblika uzimanja podataka, a to su: pisana izjava i video iskaz. Oba oblika imaju jedinstven cilj, a to je da se dobiju činjenice koje će potkrepiti priču žrtve trgovine ljudima, potvrditi njen kredibilitet, što će naposljetku dovesti do hapšenja i procesuiranja trgovaca ljudima.

Da li se možemo u potpunosti osloniti na materijalne i druge dokaze u krivičnom postupku, bez iskaza ili bolje rečeno „žive reči žrtve“?

Oslanjanje na materijalne i druge dokaze u krivičnom postupku, bez iskaza ili bolje rečeno „žive reči žrtve“, može biti osuđeno na neuspeh. Naime, postupci čiji je predmet izvršenje krivičnog dela trgovine ljudima u svim segmentima su veoma kompleksni, kako u pogledu žrtava tako i u pogledu prava na odbranu okrivljenih. Ukoliko žrtva ne pruži uverljiv i kredibilan iskaz, odbrana okrivljenog može preokrenuti čitav postupak ili izdejsstvovati blažu kaznu za počinioce, što na kraju može rezultirati porazom krivičnopravnog sistema, dovesti do dvostruke viktimizacije žrtve i podstaknuti ohrabrivanje kriminalaca koji učestvuju u zločinu trgovine ljudima.

Kakva je uloga policije u prevenciji, identifikaciji i zaštiti potencijalnih žrtava trgovine ljudima, kao i krivičnom gonjenju izvršilaca ovih krivičnih dela?

Policije daje puni doprinos na prevenciji, identifikaciji i zaštiti potencijalnih žrtava trgovine ljudima, kao i krivičnom gonjenju izvršilaca ovih krivičnih dela. Policija učestvuje u obukama u cilju sprečavanja i otkrivanja izvršilaca krivičnih dela trgovine ljudima, i u okviru svoje nadležnosti pruža pomoć potencijalnim žrtvama, u postupku integracije, reintegracije i istrage prema zemljama porekla, tranzita i krajnjeg odredišta. Mnogi psiholozi i uopšte lica koja se bave zaštitom žrtava trgovine ljudima ističu kao esencijalan aspekt, prvi kontakt policije sa žrtvama trgovine ljudima. Policija se još pri prvom kontaktu sa žrtvama trgovine ljudima mora odnositi u skladu sa duhom humanitarnih principa najbolje prakse.

Zbog čega je značajno da sudije razumeju svu složenost fenomena trgovine ljudima?

Složenost fenomena zahteva od sudija da trgovinu ljudima ne shvataju isključivo kao trgovinu ženama radi seksualne eksploatacije u prostituciji, već kao realnost gde postoji širok spektar tipova eksploatacije, kojoj su podvrgnuti žene, deca i muškarci. Trgovina ljudima je zaista specifičan i poseban oblik kriminala, pa su tom kontekstu potrebna i posebna znanja, kojima sudije moraju ovladati. Značajno je, nadalje, da sudije budu posvećene principu nekažnjavanja žrtve. Uostalom taj princip je potvrđen nizom međunarodnih standarda, uključujući i pravno i politički obavezujuće instrumente. Taj pristup u delovanju protiv trgovine ljudima, baziran je na poštovanju dostojanstva i ljudskim pravima žrtava trgovine ljudima. S tim u vezi, politika nekažnjavanja žrtava trgovine ljudima za krivična dela koja su učinili zbog posebnog položaja „izloženosti” jeste suštinski elemenat pristupa zasnovanog na ljudskim pravima.

Zašto se stavlja akcenat na podizanje kolektivnog nivoa svesti o trgovini ljudima?

Podizanje kolektivnog nivoa svesti o trgovini ljudima, kao anticivilizacijskoj pojavi, jedan je od izlaza kojim se potiskuje ovo savremeno zlo. Pojedinci koji su zaduženi za suzbijanje ove pojave, vide u edukaciji mladih šansu za blagovremene intervencije protiv trgovine ljudima.

Zašto je važno sprovesti kontinuiranu edukaciju mladih o trgovini ljudima?

Edukacija mladih o trgovini ljudima, predstavlja relativno novi pristup u suzbijanju ove pojave. Ovaj pristup je usmeren na podizanje svesti o trgovini ljudima naročito među školskom populacijom. Roditelji, nastavnici, i drugi članovi zajednice, treba da ohrabruju mlade da se naoružaju znanjem protiv ovog savremenog zla. Znaci upozorenja za potencijalnu opasnost od trgovaca ljudima, moraju biti na vreme detektovani. Kada su deca u osnovnoj i srednjoj školi sa svojim nastavnicima „snabdeveni” znanjem o svim bitnim aspektima trgovine ljudima, oni stvaraju prvu liniju odbrane protiv trgovaca ljudima u svom okruženju.

Na koji način treba da se sprovodi edukacija mladih o trgovini ljudima?

Naposletku, edukacija mladih o trgovini ljudima, mora da se sprovodi sa krajnjim oprezom. Neke „lekcije” o trgovini ljudima, kod posebno treba da se sprovodi...osetljive” deca mogu doprineti pojavi konfuznosti, razviti određene strahove, biti pogrešno shvaćene i protumačene na primer, na način, da su mnogi ljudi zli, da je opasno sklapati prijateljstva, da je rizično družiti se, putovati i slično. To može uticati da se deca samoizoluju ili razviju neku vrstu virtuelnih ili stvarnih fobija, koje su ograničavajuće za njihov dalji biopsihološki razvoj.

Zbog čega međunarodna saradnja predstavlja bitan preduslov za borbu protiv trgovine ljudima?

Međunarodna saradnja, uopšte uzevši u svim krivičnim stvarima, a posebno kada je u pitanju trgovina ljudima, predstavlja bitan preduslov za strategiju borbe protiv kriminala, odnosno u ovom slučaju borbe protiv trgovine ljudima. Naime, složenost predmeta trgovine ljudima nameće nužnost međunarodne saradnje. Naravno, ne isključuje se mogućnost da svi elementi krivičnog dela trgovine ljudima budu smešteni u okviru državnih granica, te da žrtve, počinioci, dokazi budu unutar granica jedne države. Međutim, značajan deo slučajeva trgovine ljudima ima transnacionalni karakter; pa su žrtve, počinioci, i dokazi, smešteni u dve ili više država, pa dati skup činjenica može opravdati i dovesti do krivičnih istraga i gonjenja u okviru različitih jurisdikcija. Međunarodna saradnja za predmete trgovine ljudima, zna da bude veoma kompleksna i zahtevna, sa puno izazova. Takva saradnja podrazumeva da lica koja ostvaruju međusobne kontakte raspolažu sa adekvatnim znanjem i profesionalizmom.

Koji su oblici međunarodne saradnje?

Postoje različiti oblici međunarodne saradnje. Ti oblici podrazumevaju kontakte neformalnog ili formalnog karaktera.

Šta se podrazumeva pod neformalnom saradnjom kao oblikom međunarodne saradnje?

Neformalna saradnja je takav oblik saradnje koji se odnosi na razmenu informacija između organa za sprovođenje zakona i/ili regulatornih agencija, na direktan način i na kolegijalnoj osnovi, bez aktiviranja zahteva za formalnu uzajamnu pravnu pomoć. Ponekad se ova vrsta saradnje naziva, pomoć policije-policiji, odnosno agencije-agenciji.

Na kojim principima se obično zasniva uzajamna pravna pomoć?

Uzajamna pravna pomoć se obično zasniva na bilateralnim ili multilateralnim ugovorima, ali takođe može biti zasnovana na nacionalnom zakonodavstvu. Međutim, neke države nisu u nacionalnim zakonodavstvima definisale tu temu, druge su je obradile nepotpuno, a istovremeno postoje države koje su na sveobuhvatan način obuhvatile sve oblike pravosudne saradnje u krivičnim stvarima, uključujući i uzajamnu pravnu pomoć.

Šta se podrazumeva pod terminom „izručenje“?

Izručenje je formalni naziv koji je dat procesu u kojem jedna država (država koja upućuje zahtev) traži od druge države (država koja prima zahtev) da vrati pojedinca kako bi bio krivično gonjen ili kako bi izdržavao kaznu u državi koja upućuje zahtev. S obzirom na prirodu procesa trgovine ljudima osumnjičene osobe koje se traže zbog krivičnog gonjenja u jednoj državi, često borave u nekoj drugoj državi.

Šta uslovljava zajednički odgovor u pogledu međunarodne saradnje u borbi protiv trgovine ljudima?

Transnacionalni karakter krivičnog dela trgovine ljudima, sofisticirana sredstva koja koriste trgovci ljudima i novi trendovi u metodama vrbovanja i eksploatacije porobljenih žrtava, uslovljavaju iznad svega zajednički odgovor. Taj odgovor vrlo često se mora dati kroz sprovođenje zajedničkih istraga.

U čemu se ogleda značaj mogućnosti prenosa krivičnog postupka za slučajeve trgovine ljudima?

Prenos krivičnog postupka za slučajeve trgovine ljudima je prevashodno u interesu pravde i sa ciljem usklađivanja univerzalne prakse, za ovu vrstu prekograničnog kriminala. Takođe, afirmacija ove prakse, doprinosi sužavanju manevarskog prostora za trgovce ljudima, što je od velikog značaja u kontekstu sveobuhvatnih napora za suzbijanje ove pojave.

Zbog čega je važno pitanje utvrđivanja nadležnosti za istragu, krivično gonjenje i kažnjavanje trgovaca ljudima?

U odnosu na bilo koji oblik međunarodne saradnje nužno je razmotriti i utvrditi pitanja nadležnosti za istragu, krivično gonjenje i kažnjavanje svih krivičnih dela, utvrđenih Konvencijom Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala. Razmatranje osnovnih aspekata jurisdikcije, u pogledu krivične odgovornosti za slučajeve trgovine ljudima, posebno je značajno, jer ovaj zločin obuhvata sve veći broj zemalja i nadležnosti.

Kako su utvrđena međunarodna pravna pravila u pogledu nadležnosti u predmetima trgovine ljudima i koji im je cilj?

Međunarodna pravna pravila u pogledu nadležnosti u predmetima trgovine ljudima utvrđena su glavnim međunarodnim i regionalnim ugovorima. Njihov cilj je: smanjiti ili eliminisati „sigurne luke“ za trgovce; ostaviti otvorena pitanja nadležnosti, osiguravajući da sva krivična dela mogu biti kažnjena bez obzira gde su počinjena.

2. VODIČ ZA BEZBEDAN ŽIVOT KROZ PROJEKTOVANE ŽIVOTNE SITUACIJE

Usamljena si, živiš u porodici koja ne može da ti pruži materijalnu sigurnost, brineš za svoju budućnost? Pitaš se, kako ću dalje?

- ✓ Ne treba da se prikloniš izvrnutom sistemu vrednosti koji možda vlada u tvom okruženju, gde se materijalno stavlja iznad duhovnog i moralnog.
- ✓ Vodi računa iznad svega o svom zdravlju, za koje ti je najneophodniji duhovni mir i o svom obrazovanju, za koje ti nisu potrebne prestižne škole, već dobra i poučna knjiga.
- ✓ Možda tvoje drugarice i poznanice imaju više novca, bolju garderobu, bolje uslove za život i obrazovanje, ali znaj da se vrednost jednog čoveka ne meri po tome.
- ✓ Poznaješ neku osobu koja je bila u situaciji sličnoj tvojoj, ali je nekako pronašla „izlaz“. Ne treba da te takav utisak zavara i ponese. Možda je našla „sponzora“ ili ušla u svet prostitucije?
- ✓ Radi na svom duhovnom uzdizanju i onda ćeš biti otporna na prolazna iskušenja i slabosti.
- ✓ Vreme nije tvoj neprijatelj, već saveznik. Veruj u to da će doći onaj pravi koji će znati da prepozna dobro u tebi.

Misliš, ako imam dosta novca mojim problemima je kraj. Gledaš neke devojke u svom bližem, ali i daljem okruženju, kako su se snašle. Imaju „sponzore“ i naizgled su bezbrižne. Hoćeš i ti?

- ✓ Moraš shvatiti da je prostitucija prodaja „ženskog tela“ muškarcima za novac ili neka druga materijalna dobra.
- ✓ „Sponzori“ su vrlo često oženjeni muškarci, u srednjim ili poznim godinama kojima prija društvo znatno mlađih devojaka.
- ✓ „Sponzor“ očekuje da mu za novac ili poklone pružaš seksualne usluge uvek kada to zatraži od tebe.
- ✓ On te može posuditi ili ustupiti svojim prijateljima kada mu dosadiš.
- ✓ Možda nisi svesna da si nehotice zakoračila u svet prostitucije, jer „sponzoruša“ je ništa drugo nego „mekši“ naziv za prostitutku.
- ✓ Devojke koje su izabrale takav način života, uskraćene su za ljubav, nemaju razvijen osećaj za samopoštovanje, hladne su i proračunate. Istovremeno „hodaju po žici“ i podložne su da upadnu u zamku trgovaca ljudima.
- ✓ Treba da znaš da je život bez ljubavi puko „preživljavanje“. Takav život je kao pustinja bez oaze u kojoj si usamljen, „žedan“ i nesrećan.

Studentkinja si iz unutrašnjosti, nezaposlena si, potreban ti je novac za život u velikom gradu. Tražiš posao već duže vreme, ali bezuspešno. Počinješ da gubiš nadu, listaš oglase i zapaziš, nekoliko salona traži maserke. Solidna je plata i prihvatljivo radno vreme. Kažeš sebi, da probam!

- ✓ *Kada si došla u navodni salon za masažu, shvatila si da je to u stvari, preuređen stan u nekoj višespratnici u centru grada.*
- ✓ *Dočekala te je ljubazna sekretarica, tvojih godina. Dok ste ispijale kafu, priznala ti je da se ustvari radi o salonu za erotsku masažu, gde se pružaju usluge isključivo bez seksualnog kontakta. Navela je da su klijenti ugledni biznismeni, advokati, sportisti, javne ličnosti i dr. Rekla ti je da su uvek galantni i da ostavljaju bakšiš. Upoznala te je sa dve „radnice” koje su takođe studentkinje. Da ne bi shvatila da se taj posao dobija olako, objasnila ti je da ćeš raditi na zamenu radnice koja je na trudničkom bolovanju, ali ako se pokazuje...*
- ✓ *Bila si zbunjena, kao da si u nekom košmaru, ali kada ti je rekla da se dnevno zarađuje obično 50 evra, plus bakšiš, prihvatila si, ali samo privremeno...*
- ✓ *Tešiš se, novac mi je preko potreban, obavljaću posao bez seksualnog kontakta, to nije isto kao prostitucija, to je samo privremeno itd. Zapravo nisi svesna da si upravo zakoračila u predvorje prostitucije.*
- ✓ *Trebala si da znaš, faktički posao koji si prihvatila da obavljaš nije isto kao klasična prostitucija, ali je s moralnog aspekta reč o gotovo istom poslu.*
- ✓ *Prihvatajući taj posao ostao ti je još samo jedan korak do klasične prostitucije, ali i korak do trgovaca ljudima, kojima su osobe poput tebe posebno prijemčive i koje svakodnevno vrebaju.*
- ✓ *Jednog dana ćeš se sigurno pokajati što si ušla u taj začarani „prljavi” i „mračni” krug. Hiljadu puta ćeš pomisliti da je bolje da si bila gladna, bosa i žedna, nego što si sada verovatno, doterana po poslednjoj modi, a istovremeno ponižena i osramočena.*
- ✓ *Ako kojim slučajem budeš porobljena od strane trgovaca ljudima i svakodnevno seksualno eksploatisana, znaj da je tvoj povratak u normalan život skopčan sa brojnim poteškoćama.*

Studentkinja si i/ili samohrana majka, mlada i nezaposlena devojka... Nemaš zadovoljavajući životni standard. Tražila si adekvatan posao i nisi uspela da ga nađeš. Odlučila si na kraju da se baviš prostitucijom. Veruješ da je to najlakši način za dobru i laku zaradu? Misliš da ćeš tako ugledati neko svetlo na kraju tunela?

- ✓ *Napravila si najgori mogući izbor i katastrofalnu životnu grešku.*
- ✓ *Na početku ćeš takav izbor pravdati svakodnevnim prilivom novca, koji će ti ulivati lažan osećaj sigurnosti.*
- ✓ *Svakodnevno ćeš izvršavati naloge makroa, seksualno zadovoljavati i opsluživati nepoznati broj klijenata raznih profila.*
- ✓ *Imaćeš veliki broj „nezaštićenih” seksualnih odnosa i bićeš izložena polno prenosivim i drugim bolestima.*
- ✓ *Između prostitucije i kriminala postoji korelacija, tako da je tvoj susret, a možda i saradnja sa kriminalcima neminovnost.*
- ✓ *Neretko ćeš biti zlostavljana, kako od makroa, tako i od klijenata, ako pokušaš da budeš „neposlušna”.*
- ✓ *Kada osetiš osudu i odbojnost okruženja prema tebi, zbog posla kojim se baviš, ako nisi pre, onda ćeš tada posegnuti za alkoholom i/ili drogom, da bi otupila količinu pritiskajućeg „emotivnog bola”.*
- ✓ *Možeš doći u poziciju da pružaš seksualne usluge besplatno, kako bi vratila dug za uzetu drogu.*
- ✓ *Treba da znaš da prostituciju i trgovinu ljudima radi seksualne eksploatacije deli tanka nit.*
- ✓ *Predisponirana si da postaneš žrtva trgovine ljudima, gde ćeš biti tretirana kao roba, a tvoj život će izgubiti svaki smisao i vrednost.*
- ✓ *Kajaćeš se, ali to ti neće biti od pomoći da se vratiš u ono vreme kada si donosila nepromišljenu odluku.*

*Upoznala si
mladića u kafe
baru. Zaljubila si
se na „prvi pogled”.
Privukla te je
njegova posebna
pažnja i pomislila
si to je „čovek mog
života”.*

- ✓ Jasno je da gospodina savršenog nije lako pronaći, ali ipak ne treba preuranjeno da donosiš zaključke.
- ✓ Lepo je kada muškarac pokušava da osvoji ženu na pomalo staromodan način pa se seti da kupi ružu ili priredi neko drugo iznenađenje, ali takva pažnja, ponekad nije deo istinskih osećanja, već deo taktike da te što pre „odvuče u krevet”.
- ✓ Ako ti već prilikom prvog susreta skida zvezde sa neba i govori da si prelepa, da si upravo ti žena njegovog života, to su već znaci upozorenja.
- ✓ Ispoljavanje preterane romantike, treba kod tebe da probudi „unutrašnji glas”, koji će ti reći: „Ovaj tip je predobar da bi bio stvaran, tu nešto nije u redu!”.
- ✓ Međutim, ako ignorišeš taj unutrašnji glas i opijena zanosom instiktivno prihvatiš, svaki njegov postupak i svaku izgovorenu reč, kako ne bi izgubila muškarca iz snova, vrlo lako ćeš postati njegov plen.
- ✓ Naravno postoji velika mogućnost da je takav muškarac nepopravljivi ženskaroš, kome ćeš biti prolazna ili povremena epizoda u životu, ali takođe postoji izvesna mogućnost da takav muškarac može biti regruter žrtava za trgovinu ljudima.
- ✓ Moraš znati da profil regrutera žrtava trgovine ljudima, baš odgovara trom čoveku iz snova. Oni su mladi, zgodni, slatkorečivi, sa dobrim

manirima. Oni su obično uglađeni, simpatični i znaju da kažu prave reči u pravom trenutku. Veza sa njima u početku liči na priču iz bajke koju priželjkiju mnoge žene.

- ✓ Međutim, od takvog čoveka možeš očekivati razna iznenađenja. Jedno od uobičajenih je tajno snimanje seksualnog čina, kako bi u fazama kontrole i eksploatacije, bila ucenjivana.
- ✓ Posle izvesnog vremena, predložiće ti nezaboravan odmor i putovanje negde u inostranstvu. Tu ćeš biti isporučena surovim trgovcima ljudima i shvatićeš da je tvoj „lepotan” zapravo zver sa prevrtljivim karakterom.
- ✓ U izolaciji ćeš se prisetiti, da nisi upoznala njegove prijatelje, roditelje, te da mu možda ne znaš ni ime, koje je verovatno lažno.
- ✓ Proći ćeš pakao torture, svakodnevnog seksualnog izživljavanja, psihičkog i fizičkog nasilja u uslovima zatočeništva.
- ✓ Bićeš dezorijentisana i sama, daleko od svog doma, opijana i drogirana, kako bi bila obezbeđena tvoja poslušnost.
- ✓ Ti si žrtva trgovine ljudima, ti si roba i uskraćena su ti sva ljudska prava.
- ✓ Molićeš se Bogu da na neki način budeš izbavljena i otkrivena, a svaki dan će ti biti dug kao godina.
- ✓ Eh, da si samo bila malo strpljivija i „budnija”, da nisi bila tako povodljiva, sa tvojim životom i zdravljem ne bi se sada tako poigravali ovi surovi zločinci.

Ako kojim slučajem, budeš u prilici da pročitaš ove redove, a povremeno se prevoziš s jednog mesta na drugo stopirajući nepoznate vozače, obrati pažnju!

- ✓ Tvoja vršnjakinja je postala žrtva trgovine ljudima, zato što je bila zaslepljena ljubavlju i nepromišljena.
- ✓ Tvoji postupci su takođe nepromišljeni i mogu te dovesti u opasnost.
- ✓ Naravno drumovima „krestare“ dobri i normalni ljudi spremni da pruže jedni drugima pomoć. Pretpostavimo da je većina takvih.
- ✓ Međutim, ima i zlih ljudi koji svakodnevno drugima nanose štetu. Što češće upražnjavaš tu rizičnu naviku, veća je verovatnoća da možeš nabasati na jednog od njih.
- ✓ Treba da znaš, da autostoperke neretko imaju dramatična iskustva. Neke od njih bivaju silovane, pretučene, a takođe ima i onih koje su na svirup način ubijene.
- ✓ Nažalost ima i onih koje završe kao žrtve trgovine ljudima i bivaju prodane kao seksualno robije.
- ✓ Sledeći put kada budeš pomislila da podigneš palac leve ili desne ruke, ne uzdaj se u sreću, jer te to „daleko“ može odvesti. Dobro promisli...

Vas dve ste kao većina vaših vršnjakinja, obožavate provod i druženje po gradskim kafe barovima!

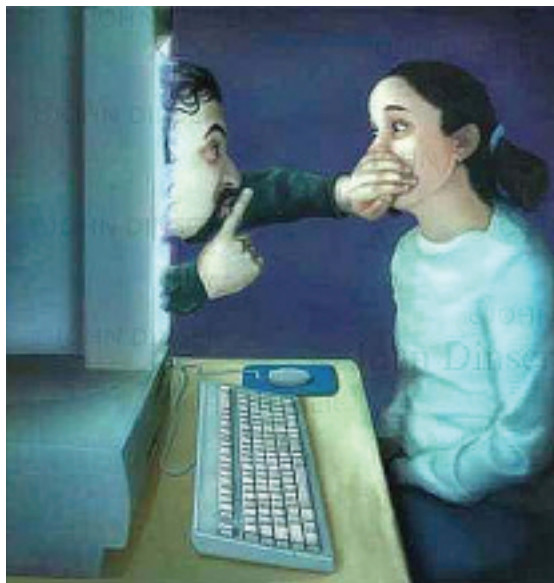
- ✓ Sklapate *ad hoc* (l. *ad hoc*) poznanstva i često ste u prilici da sedite za istim stolom ili stojite za šankom sa nepoznatim ljudima ili pak onima koje ste tek upoznali.
- ✓ Dešava se da odete u „noćni provod” na mesta na koja do tada niste kročili.
- ✓ Naručuju vam pića nepoznati muškarci, a vi ih bezrezervno prihvatate.
- ✓ Često ili samo u izuzetnim prilikama konzumirate alkohol.
- ✓ Kada vas ponese dobro raspoloženje ustanete ispred stola, okrenete leđa vašem piću i zaigrate. Mlade ste zgodne i atraktivne. Takav vaš spontani gest „nečija ruka” strpljivo čeka...Neka tableta ili prah se upravo tada neprimetno rastvara u vašim čašama...
- ✓ Kada se opet vratite za sto i nastavite sa konzumiranjem pića, osetićete određene telesne senzacije... i „prekid filma”... Šta vam se to našlo u piću?
- ✓ „Droge za silovanje (engl. *Date rape drugs*) su najčešće medikamenti koji utiču na način ponašanja i psihi čoveka, uz to mogu izazvati i sedaciju (smirivanje) uz hipnotički učinak (pospanost). Dodatno svojstvo tih sredstava je da izazivaju gubitak pamćenja (amneziju) za period koji je sledio nakon konzumiranja. Naročito je opasno ako se kombinuju s alkoholom, jer osim pojačane pospanosti, može doći i do poremećaja disanja kao i ostalih vitalnih funkcija, pa i do smrti usled predoziranja”.
- ✓ Šta vam se nakon toga desilo? Odvedene ste u neki stan. Lokacije se nikada nećete setiti. Po najboljem scenariju, žrtve ste silovanja i seksualnog izživljavanja, jednog ili više muškaraca. Ni toga se nećete setiti. Uostalom takvo „silovanje” je teško dokazati, jer tragova nasilja nema i niko neće osporiti „vašu dobrovoljnost”.
- ✓ Ti muškarci su verovatno u posedu pornografskog materijala (koji služi za ucenjivanje) sa eksplicitnim sadržajem gde ste vas dve naravno u „glavnim ulogama”.
- ✓ Po najgorem scenariju, ako ste preživele, možete postati žrtve trgovine ljudima, dobiti neku polno prenosivu bolest, možete zatrudneti itd. No, ako je sve to bio uvod, kako bi postale žrtve trgovine ljudima, repriza te noći će postati vaša svakodnevica.

Svakodnevno surfuješ internetom i sklapaš brojna prijateljstva preko društvenih mreža. Da li si svesna kojim opasnostima možeš biti izložena?

- ✓ Možeš biti žrtva: uznemiravanja, pretnji, nasilja, razbojništva, krađe, trgovine ljudima itd.

Šta ne bi trebalo da radiš:

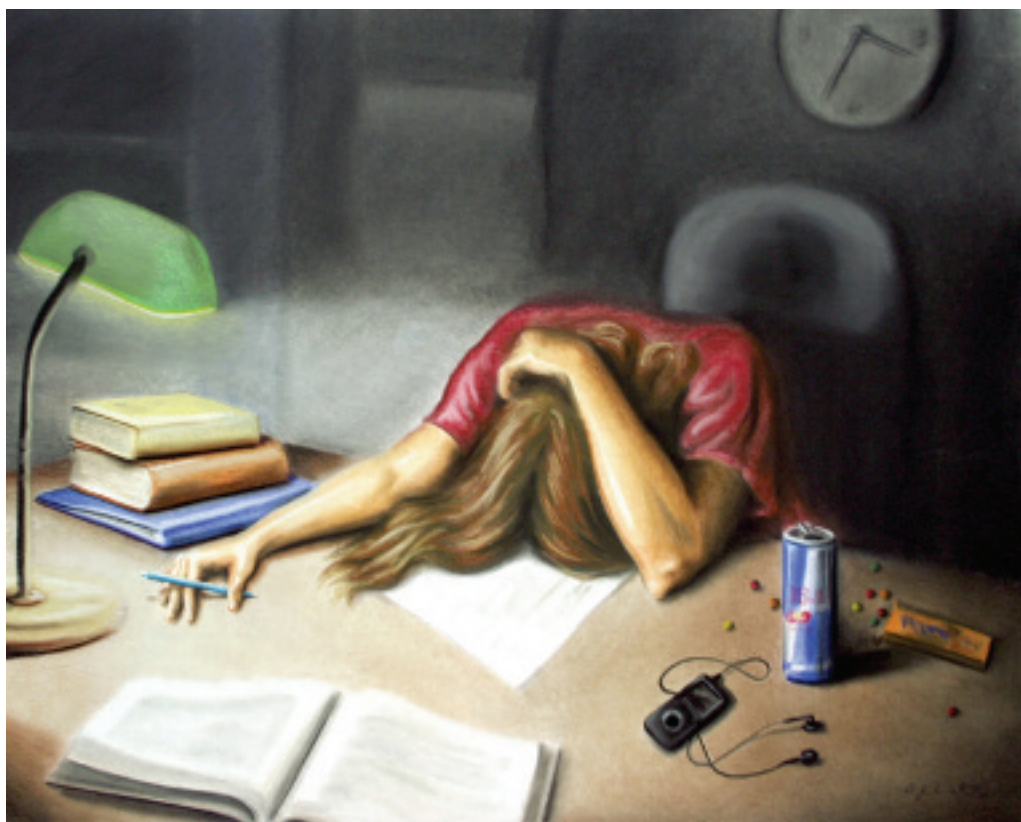
- ✓ Da prihvataš sva „prijateljstva” na društvenim mrežama.
- ✓ Da neobazrivo biraš svoje „virtuelne prijatelje”.
- ✓ Da svojim „virtuelnim prijateljima” daješ brojeve telefona, adresu gde živiš ili radiš.
- ✓ Da iznosiš pojedinosti o članovima svoje porodice i svom intimnom životu.
- ✓ Da objavljuješ i razmenjuješ svoje fotografije ili fotografije svojih bližnjih, naročito one sa malo ili bez odevnih predmeta.
- ✓ Da obelodaniš kada ti ili tvoja porodica odlazite na odmor.
- ✓ Da iznosiš pojedinosti o svom materijalnom stanju ili materijalnom stanju svoje porodice.
- ✓ Da se pohvališ o pristiglom novcu (na primer od prodaje stana ili automobila).
- ✓ Da informišes svoje „virtuelne prijatelje” o tome kako planiraš kupovinu stana ili automobile ili neke druge vredne nepokretne i/ili pokretne stvari.
- ✓ Da prihvatiš „olako” viđenje sa nepoznatim „virtuelnim prijateljem”. Kada god pomisliš da to uradiš seti se Ivane Podraščić, devojčice od 14 godina iz Beograda, koju je prethodno „prijatelj sa Fejsbuka”, monstrum Darko Kostić (39) iz Beograda, namamio da dođe kod njega u kuću, nudeći besplatan pirsing, a potom silovao, tukao, ubio motikom, pa zakopao u dvorištu, 31. jula 2014. godine.

Ako želiš da emigriraš, a da pri tom izbegneš određene rizike, imaj u vidu nekoliko opštih preporuka...

- ✓ Stupi u kontakt sa zemljom ambasade u koju želiš da emigriraš.
- ✓ Prikupi informacije o dokumentima koja su ti neophodna i utvrdi druge uslove i okolnosti.
- ✓ Pokušaj da obezbediš posao/školoвање u zemlji u koju odlaziš.
- ✓ Obezbedi svu zahtevanu dokumentaciju kako bi vizu dobila na regularan način.
- ✓ Saznaj adrese i brojeve telefona naših diplomatskih i konzularnih predstavništava u zemlji u koju ideš.
- ✓ Ma koliko delovalo nepotrebno i suviše stupi u kontakt sa organizacijama koje se bave ljudskim pravima i trgovinom ljudima i prikupi važne informacije, koje ti mogu biti od koristi.

Ako želiš da nastaviš školovanje u inostranstvu:

- ✓ Obavezno kontaktiraj više univerziteta ili koledža i saznaj što više informacija o svim uslovima i pojedinostima vezanim za svoje školovanje.
- ✓ Pokušaj da dobro savladaš jezik zemlje u koju putuješ ili ga intenzivno uči.
- ✓ Konkuriši za stipendiju na nekom od stranih univerziteta ili koledža.
- ✓ Završi relevantne kurseve i edukuj se kako bi dobila odgovarajuće reference i upotpunila znanje.
- ✓ Pronađi priručnik o trgovini ljudima, analiziraj određene situacije u kojima se možeš naći i „naoružaj” se adekvatnim znanjem.

*Zabrinut si za egzistenciju svoje porodice. Tražiš posao u inostranstvu.
Želiš da se zaposliš na pouzdan način?*

- ✓ Traži posao kod poslodavca koji obavlja legalne delatnosti.
- ✓ Stupi u kontakt sa poslodavcem i raspitaj se o svim pojedinostima u vezi posla.
- ✓ Zahtevaj da ti se predloži i objasni ugovor.
- ✓ Izbegavaj posrednike, ukoliko je to moguće.
- ✓ Pokušaj da proveriš iskustva drugih osoba koje su eventualno bile u poslovnom ili u radnom odnosu sa tvojim potencijalnim poslodavcem.
- ✓ Ne potpisuj dokumenta čiji ti sadržaj nije jasan, već samo ona čiji sadržaj u potpunosti razumeš.
- ✓ Izvrši dodatne konsultacije sa svojim bližnjima, prijateljima i po potrebi advokatima.
- ✓ Za radno angažovanje u inostranstvu potrebna ti je radna dozvola. Bilo bi poželjno da je zatražiš lično.
- ✓ Saznaj i upiši telefonske brojeve i adrese, kako naših diplomatskih i konzularnih predstavništava u zemlji u koju ideš, tako i odgovarajućih organizacija koje se bave ljudskim pravima i borbom protiv trgovine ljudima. Po potrebi ih možeš kontaktirati i konsultovati.

NEKOLIKO „TOPLIH“ PREPORUKA

Pre polaska na put

- ✓ Naučite osnovne fraze jezika zemlje u koju putujete.
- ✓ Napravite kopije svojih dokumenata i čuvajte ih kod sebe.
- ✓ Roditeljima, prijateljima ili osobama koje su vam bliske ostavite: kopiju pasoša, vize, ugovora i fotografiju, adrese i brojeve telefona prebivališta u inostranstvu, adresu i brojeve telefona škole/firme i prijatelja u zemlji u koju putujete.

Kada kreneta na put

- ✓ Ne odvajajte se od vaših dokumenata i nemojte ih davati nikome, osim ovlašćenim službenim licima. Zapamtite, niko nema prava da vaša lična dokumenta zadržava.
- ✓ Ako putujete sami upoznajte se sa saputnicima.
- ✓ Obratite pažnju na ljude, puteve i granične prelaze u toku puta.
- ✓ Usput održavajte redovne kontakte sa bliskim osobama.
- ✓ Ne udaljavajte se od pića koje vam je poslužno, jer je isto pogodno za sipanje opojnih sredstava koja mogu uticati na vašu svest.

Na kraju, ove ilustrativne životne priče nisu tu pred vama da bi vam razvile strah od života ili doprinele da steknete socijalnu fobiju, koja se ispoljava kroz osećanje neprijatnosti u društvu nepoznatih osoba ili kroz poteškoće da stupite u kontakt sa drugim osobama. One nisu napisane da vas plaše, već naprotiv da vas ohrabre da se suočite sa životnim rizicima, izazovima i preprekama. One su tu da vas stimulišu, da izgradite „**kulturu bezbednosti**” kao možda najvažniji aspekt savremenog življenja, ali i snažan osećaj odgovornosti za svoje zdravlje i za svoj život.

Naravno o svom životnom putu, o tome gde želite živeti i raditi ODLUČUJETE SAMI...

Ipak da biste doneli dobru odluku, morate raspolagati sa adekvatnim informacijama. Ako zaista mislite da ostvarite snove o boljem životu u svojoj ili nekoj stranoj „obećanoj zemlji”, nemojte se prepustiti isključivo sudbini. Držite životno kormilo čvrsto u svojim rukama. Pri tom, morate se upoznati sa mogućim opasnostima, kako bi ih na vreme prepoznali i izbegli. Da ne dođete u situaciju koja može ugroziti vašu slobodu, dostojanstvo i iznad svega zdravlje i život, **MORATE ZNATI KAKO DA SE SAČUVATE!?**

Ako sam vas naveo na razmišljanje, verujte i to je uspeh...

Autor
Prof. dr Željko Bjelajac

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

343.431

БЈЕЛАЈАЦ, Жељко

Trgovina ljudima : zločin protiv čovečnosti / Željko Bjelajac. –
Novi Sad : Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, 2014 (Novi Sad :
Mala knjiga). - 479 str. : ilustr. ; 25 cm

Deo teksta uporedo na srp. I engl. jeziku. – Tiraž 200. – Bibliografija.

ISBN 978-86-6019-043-9

а) Трговина људима

COBISS.SR-ID 290479111
